

Economisch-Statistische Berichten

Het aandeel van de loontrekkers in het
nationale inkomen

★

Drs A. P. van Gent en Drs L. H. Klaassen
Bedrijfsvergelijking en bedrijfseconometrie

★

Drs J. C. L. Huiskamp

Practische moeilijkheden bij de nieuwe
omzetbelasting
Natrekking als levering of dienst

★

C. Vermey

De scheepsbouw en de aan- en verkoop
van schepen

★

Dr O. H. Bourdeaud'huy

De bijstand aan de minder ontwikkelde
landen

UITGAVE VAN HET NEDERLANDSCH ECONOMISCH INSTITUUT

40e JAARGANG

No 1973

WOENSDAG 6 APRIL 1955

**COLLECTIEVE
PENSIOEN-VERZEKERING**

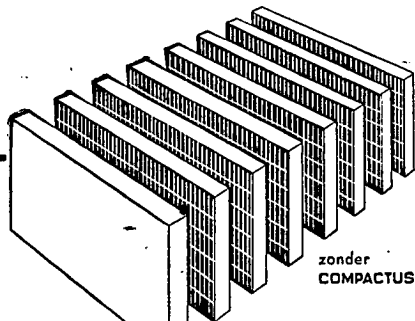
R. Mees & Zoonen
Bankiers en
Assurantie-makelaars
Rotterdam
Amsterdam - 's-Gravenhage
Delft - Schiedam - Vlaardingen

Adviezen inzake
Levensverzekeringen
en Pensioencontracten

H. BRONS Jr
MAKELAAR IN ASSURANTIËN

TELEFOON 11 19 80
(3 LIJNEN) EENDRACHTSWEG 11
ROTTERDAM

Verdubbel uw opberg-ruimte

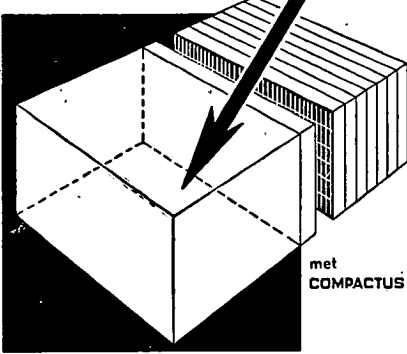
zonder COMPACTUS

met **COMPACTUS** SYSTEEM INGOLD

50% bergruimte-besparing

Ned. octrool no. 68.864
Belgisch octrool no. 483 103

Door de toepassing van het COMPACTUS-archief kan men de nuttige opberg-ruimte in bestaande gebouwen verdubbelen, terwijl men voor nieuwe gebouwen de archief-ruimte tot op de helft kan terugbrengen.

met COMPACTUS

HEEMAF

FABRIEK VAN ELECTRICHE MACHINES EN APPARATEN

ECONOMISCH-STATISTISCHE BERICHTEN

Uitgave van het Nederlandsch Economisch Instituut

Adres voor Nederland: Pieter de Hoochweg 120, Rotterdam-W.
Telefoon redactie: K 1800-52939. Administratie: K 1800-38040. Giro 8408.

Bankiers: R. Mees en Zoonen, Rotterdam.

Redactie-adres voor België: Dr J. Geluck, Zwijnaardse Steenweg 357, Gent.

Abonnementen: Pieter de Hoochweg 120, Rotterdam-W.

Abonnementsprijs: franco per post, voor Nederland en de Overzeese Rijksdelen (per zeepost) f 29,—, overige landen f 31,— per jaar. Abonnementen kunnen ingaan met elk nummer en slechts worden beëindigd per ultimo van het kalenderjaar.

Losse nummers 75 cts.

Aangetekende stukken in Nederland aan het Bijkantoor Westzeedijk, Rotterdam-W.

Advertenties. Alle correspondentie betreffende advertenties te richten aan de Koninklijke Nederlandsche Boekdrukkerij H. A. M. Roelants, Lange Haven 141, Schiedam (Telefoon 69300, toestel 1 of 3).

Advertentie-tarief f 0,30 per mm. Contract-tarieven op aanvraag. Rubrieken „Vacatures” en „Beschikbare krachten” f 0,60 per mm (dubbele kolom). De administratie behoudt zich het recht voor om advertenties zonder opgaaf van redenen te weigeren.

Het aandeel van de loontrekkers in het nationale inkomen

Door de Stichting van den Arbeid is met enige Ministers overleg gepleegd over de ontwikkeling van lonen en prijzen. Een kleine commissie zal dit nader bezien. Van N.V.V.-zijde zijn beschouwingen verschenen ¹⁾, welke concluderen dat een belangrijke prijsverlaging, of een nieuwe loonronde, noodzakelijk is om de arbeiders een deel te geven in de stijging van het nationale inkomen.

Het is duidelijk dat een stijgend nationaal inkomen per hoofd met hogere lonen of lagere prijzen gepaard moet gaan, willen de arbeiders in de stijging delen. (Wel kan men ook andere verdelingen nastreven, bijv. om het deel van de arbeiders te vergroten, of om eerst meer te geven aan de in het verleden gedupeerde trekkers van vaste inkomens). Dit is ook van regeringszijde erkend, zoals de heren Vermeulen en Oosterhuis opmerken.

De heer Vermeulen stelt, dat reeds nu een ontwikkeling heeft plaats gevonden, welke tot een nieuwe loonronde c.q. tot prijsdaling zou moeten leiden. Hij schrijft: „Aan de laatste loonronde van October was een studie voorafgegaan door de Sociaal-Economische Raad over de vraag, in hoeverre de stijging van het reële loon was achtergebleven bij de stijging van het reële nationale inkomen. Daarbij werd uitgegaan van de situatie in April 1954 (cursivering door mij, W.D.). Sedertdien is het reële nationale inkomen verder gestegen. De gemiddelde stijging van de industriële productie over de periode April-December 1954 bedroeg, vergeleken met dezelfde periode in 1953, 8,7 pCt. Nemen wij in aanmerking, dat deze stijging mede veroorzaakt werd door uitbreiding van personeelssterkte, dan kan worden aangenomen dat de industriële productiviteit met netto 5 pCt is gestegen”.

Tegenover dit betoog kan worden opgemerkt, dat de S.-E.R.-nota niet uit is gegaan van de situatie in April 1954, maar van de situatie in geheel 1954, zoals deze in Augustus 1954 werd beoordeeld, nl. dat het nationale inkomen per hoofd in 1954 circa 6 pCt hoger zou liggen dan in 1953, berekend tegen factorkosten (tabel 15 van de S.-E.R.-nota). Deze raming heeft de basis gevormd voor de loonronde van 1 October 1954. Er zijn geen

gegevens over 1954 bekend, die een ander beeld geven.

De ontwikkeling in 1954 vormt dus geen basis voor bovenbedoelde stelling inzake lonen en prijzen. Maar hoe staat het met de nabije toekomst? De heer Vermeulen schrijft: „Aan de hand van de beschikbare cijfers is zeker niet te veel gezegd, dat wij een vrij regelmatige stijging van het nationale reële inkomen kunnen constateren in de orde van grootte van rond 5 pCt per jaar”. In het verleden is er inderdaad een dergelijke stijging geweest (tabel 8 van de nota). Belangrijker voor lonen en prijzen is echter de stijging per hoofd. De beroepsbevolking is in de afgelopen jaren gemiddeld gestegen met 1 à 2 pCt per jaar, het reële inkomen per hoofd dus met 3 à 4 pCt.

De zojuist gepubliceerde ramingen van het Centraal Planbureau geven voor 1955 een stijging van het nationaal product met bijna 2 pCt, d.w.z. met circa 1 pCt per hoofd. Deze lage raming is te verklaren uit de overzetting van het productie-apparaat sinds 1953. Uitgaande van de S.-E.R.-berekenningswijze is er dus nog geen reden om een loonronde of een drastische prijsverlaging op korte termijn te eisen. Aan de wenselijkheid van prijsverlaging behoeft overigens o.i. niet te worden getwijfeld.

De genoemde artikelen zijn ook pessimistisch t.a.v. maatregelen tegen kartels. De heer Vermeulen schrijft: „De ervaring heeft wel geleerd, dat zelfs waar de Overheid ingrijpt in het kartelwezen, en gesloten regelingen openbreijkt teneinde de concurrentie te stimuleren, het prijseffect uitermate gering is en zeer lang op zich laat wachten”.

Deze mening is in Nederland zeer verbreid. Het is echter niet duidelijk waarop zij is gebaseerd. Incidentele maatregelen hebben wel resultaat gehad (radioprijzen!). In Nederland bestaat geen algemeen verbod van prijskartels; elk geval wordt afzonderlijk bezien. De Verenigde Staten zijn er, dank zij een krachtige anti-kartel-politiek, in geslaagd een levendige concurrentie te handhaven ²⁾.

¹⁾ „Prijzenrust sluit onrust op het gebied van lonen niet uit” door A. Vermeulen in Het Parool, 18 Maart 1955; „N.V.V. wacht actie af voor prijsverlaging, maar zonder optimisme” door H. Oosterhuis in Het Vrije Volk, 25. Maart 1955.

²⁾ Vgl. „Success of government antimonopoly policy in the United States” door Prof. Dr C. L. Harriss in „E.-S.B.” van 12 Mei 1954.

’s-Gravenhage.

Drs W. DREES Jr.

INHOUD

	Blz.		Blz.
Het aandeel van de loontrekkers in het nationale inkomen, door Drs W. Drees Jr.	271	De bijstand aan de minder ontwikkelde landen, door Dr O. H. Bourdeaud’huy	280
Bedrijfsvergelijking en bedrijfseconometrie, door Drs A. P. van Gent en Drs L. H. Klaassen	273	Aantekening: De buitenlandse handel van Mexico	283
Practische moeilijkheden bij de nieuwe omzetting; natrekking als levering of dienst, door Drs J. C. L. Huiskamp	276	Mededelingen voor economen	283
De scheepsbouw en de aan- en verkoop van schepen in 1954, door C. Vermey	278	Geld- en kapitaalmarkt, door Drs J. C. Brezet	284
		De Belgische geld- en kapitaalmarkt in Februari 1955, door Dr L. Delmotte	284
		Statistieken: Bankstaten	286

COMMISSIE VAN REDACTIE: C. van den Berg; Ch. Glasz; L. M. Koyck; H. W. Lambers; J. Tinbergen; F. de Vries. Redacteur-Secretaris: A. de Wit. Adjunct Redacteur-Secretaris: J. H. Zoon.

COMMISSIE VAN ADVIES VOOR BELGIË: F. Collin; J. E. Mertens de Wilmars; J. van Tichelen; R. Vandeputte; A. Vlerick.

DE ARTIKELN VAN DEZE WEEK

Drs A. P. VAN GENT en Drs L. H. KLAASSEN, Bedrijfsvergelijking en bedrijfseconometrie.

Schrijvers geven een overzicht van de ontwikkeling van de activiteit op het gebied van de bedrijfsvergelijking in Nederland. Vooral in de handel bleek vóór de oorlog reeds begrip te bestaan voor de betekenis daarvan. Bij bedrijfsvergelijking in de industrie zijn de moeilijkheden groot; uiteraard is een zekere vergelijkbaarheid der productieprocessen de eerste eis. In een publicatie van het C.B.S., getiteld „Productiviteitsmeting als middel tot Productiviteitsverhoging” worden enkele resultaten van bedrijfsvergelijking weergegeven, welke inderdaad sprekende voorbeelden zijn van de betekenis van de metingen. Het nadeel van de grote voortvarendheid, waarmee men deze onderzoeken ter hand genomen heeft is, dat de mogelijkheid niet uitgesloten is dat door rustiger bezinning op de theoretische grondslagen en vooral ook op de toepasbaarheid van het instrumentarium dat de theoretici de practici bereid hebben, doelmatiger methoden zouden kunnen worden gevonden. Bij de tot nu toe gevolgde methode wordt om verschillende redenen de productiefactor arbeid centraal gesteld. Terecht wordt gesteld dat het voor een volledig beeld nodig zou zijn de productiviteit van alle andere productiemiddelen na te gaan, daar het anders altijd mogelijk blijft dat een hoge zgn. „arbeidsproductiviteit” verkregen wordt door een overmatig gebruik van een andere factor. Voor de optimale productie-omvang en dus voor de arbeidsproductiviteit zijn de verhoudingen van de prijzen van de verschillende productiefactoren mede bepalend. Meer geavanceerde statistische methoden moeten te hulp worden geroepen om de volledige productiefunctie te meten.

Drs J. C. L. HUISKAMP, Practische moeilijkheden bij de nieuwe omzetbelasting.

Toen het Besluit op de Omzetbelasting 1940 nog van kracht was, kon men zeggen, dat normaliter in alle gevallen van eigendomsovergang door natrekking belasting wegens het verlenen van diensten was verschuldigd. Bij de Wet op de Omzetbelasting 1954 mag men echter niet zonder meer het tegendeel beweren, nl. dat steeds een levering van goederen wordt aangenomen. Dit is slechts het geval indien het eigendomsovergang van een goed betreft, dat onderwerp uitmaakt van een overeenkomst tot het leveren en aanbrengen van dat goed aan een ander goed. Zo niet, dan is sprake van een dienstverlening. De aanduidingen, wanneer goederen geacht worden onderwerp van de overeenkomst te vormen, zijn vaag. Bij gemengde overeenkomsten, die gesplitst zouden kunnen worden in een deel dat wordt beschouwd als levering van goederen en een deel dat voor de omzetbelasting wordt aangemerkt als een dienst, erkent de omzetbelasting deze mogelijkheid van splitsing in het algemeen. Schrijver vraagt zich af, of dit maatschappelijk gezien is gerechtigd; hij meent, dat het probleem bij de toepassing van de nieuwe wet een groot aantal rechterlijke uitspraken en aanschrijvingen tot gevolg zal hebben.

C. VERMEY, De scheepsbouw en de aan- en verkoop van schepen in 1954.

In verschillende opzichten was het afgelopen jaar voor de scheepsbouw gunstig. De Nederlandse werven waren goeddeels volledig bezet, terwijl verscheidene nieuwe bouwopdrachten de orderportefeuilles aanvulden. Aan

de Nederlandse koopvaardijvloot werden in het afgelopen jaar 14 lijnvrachtschepen, 14 tankschepen en rond zestig kustvaarders toegevoegd. Grosso modo kan worden gezegd, dat de grote Nederlandse werven tot 1957 van voldoende opdrachten zijn voorzien. De Duitse werven zijn in veel gevallen in staat met de Engelse scheepsbouw te concurreren. In Engeland hoopt men, dat het grote aantal orders, gedurende de laatste maanden in Duitsland geplaatst, de mogelijkheid om snelle leveringstermijnen te garanderen goeddeels teniet doet. Ook de voorzitter van de Engelse „Shipbuilding Conference” liet zich in zijn jaaroverzicht vrij optimistisch uit. Schrijver vraagt zich af, of de verkleining van de orderportefeuille inderdaad tot het aantrekken van nieuwe bouwopdrachten zal kunnen leiden, gezien de stijging van de Britse lonen en staalprijzen.

Dr O. H. BOURDEAUD'HUY, De bijstand aan de minder ontwikkelde landen.

Redenen van morele, economische en staatkundige aard nopen er toe, handelend op te treden in het bijstaan van de minder ontwikkelde landen. De eerste stap in de goede richting was de stemming op 14 December 1946 door de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties over een resolutie waardoor een commissie werd opgericht die het probleem grondig ging bestuderen. Dit leidde in 1948 tot het opstellen van een programma van economische ontwikkeling en technische bijstand. De geldmiddelen zijn echter volstrekt ontoereikend. Schrijver bespreekt de oprichting en de werkwijze van het Speciaal Hulpfonds, de Internationale Financiële Vennootschap, en de kansen voor een Internationale Overeenkomst over de basisproducten. Ten slotte geeft hij aan, wat de voornaamste problemen zijn, die in de minder ontwikkelde landen dienen te worden aangepakt.

— SOMMAIRE —

Drs A. P. VAN GENT et Drs L. H. KLAASSEN, Comparaison entre les différentes branches de l'industrie et économétrie industrielle.

Les auteurs exposent le développement qu'a pris l'activité dans le domaine ci-dessus aux Pays-Bas. Ils concluent à la nécessité d'employer des méthodes statistiques plus modernes en vue de mesurer la fonction de la production complète.

Drs J. C. L. HUISKAMP, Difficultés pratiques lors de l'application de la nouvelle taxe sur le chiffre d'affaires.

La nouvelle loi de 1954 relative à l'impôt sur le chiffre d'affaires s'écarte de l'Arrêté de 1940. L'auteur examine les conséquences du nouvel arrangement.

C. VERMEY, La construction maritime et l'achat et la vente de navires en 1954.

L'année écoulée a été favorable, sous maintes aspects, pour la construction maritime. Les chantiers navals néerlandais ont travaillé à plein rendement tandis que les carnets de commande ont enregistré de plusieurs ordres.

Dr O. H. BOURDEAUD'HUY, L'assistance aux territoires sous-développés.

Des raisons tant d'ordre moral qu'économique et politique incitent à venir en aide aux territoires sous-développés. L'auteur énumère quelques organismes s'occupant de cette question et passe en revue les problèmes importants qui se posent pour ces pays.

Bedrijfsvergelijking en bedrijfseconometrie

Ontwikkeling van de activiteit op het gebied van de bedrijfsvergelijking in ons land.

In de loop van 1952 ontving een groot aantal bedrijven in ons land de eerste brochure uit de serie „Bedrijfsvergelijkende Meting van de Productiviteit” van het Centraal Bureau voor de Statistiek. De brochure was op voortreffelijke wijze verlicht door de Nederlandse Stichting voor Statistiek. Opdracht tot vervaardiging gaf de Contactgroep Opvoering Productiviteit. Met deze publicatie werden de ondernemers in kennis gebracht met de betekenis van de bedrijfsvergelijkende productiviteitsmetingen. In Nederland waren deze metingen reeds vóór de oorlog bekend¹⁾.

Vooraf in de handel bleek toen reeds begrip te bestaan voor de betekenis er van. Een poging om in de industrie vergelijkende metingen te verrichten op basis van de gegevens van de individuele bedrijven, faalde echter door gebrek aan medewerking.

De moeilijkheden van bedrijfsvergelijking zijn vooral groot in de industrie. Eerste eis bij de vergelijking is uiteraard een zekere vergelijkbaarheid van de productieprocessen. De best vergelijkbare bedrijven zijn daardoor veelal de grootste concurrenten. In de handel heeft men dit bezwaar in mindere mate²⁾.

De financiële steun uit de tegenwaarderekening van de Marshall-hulp, welke werd verkregen om in ons land de moeilijkheden te overwinnen en een begin te maken met de metingen, werd niet tevergeefs hiertoe aangewend. In de uitgave „Productiviteitsnieuws” van de C.O.P. van October 1954 werd vermeld dat niet alleen in ons land maar ook in andere landen het nut van bedrijfsvergelijkende metingen in verschillende branches is erkend.

Productiviteitsmetingen in Europese landen

Land	Gereed	Nog gaande	In voorbereiding
Oostenrijk	Gieterijen Baksteen Katoenspinnerijen	Katoenweverijen	
België			Gieterijen
Denemarken	Heren schoenen Heren overhemden		
Frankrijk	Heren schoenen Dames schoenen Paddestoelen in blik Makreel in blik Sardines in blik	Werkkleding Leerlooierijen Draadtrekkerijen Wegenbouwmaten- riël Hars zaagmolens	Heren overhemden Tomaten in blik Spicebonen in blik Tonijn in blik Vorbewerking van metalen Heren overhemden Schoenen
Duitsland	Mechanische hamers Schoenen	Katoenweverijen	
Italië			Schoenen Gieterijen Tomatensap Wolkammerijen Cement Leerlooierijen Houten meubilair
Nederland	Schoenen Gieterijen	Werkkleding Recoveren van banden Fietsen Sigaren	Tricotage
Noorwegen	Heren overhemden Baksteen Schoenen Houtmolens	Kledingindustrie Vervoer van con- structiemateriaal	Vis in blik
Engeland	Katoenspinnerijen Wolspinnerijen Schoenen Katoenspinnerijen Bouwindustrie	Katoen IJzer- en staalwals- werk Zijdeweverijen Wolweverijen Vervaardiging van rubbermestiek Lassen	

¹⁾ In 1939 verscheen een rapport bij de Rijksuitgeverij van een onderzoek naar het verloop van de arbeidsproductiviteit, waarbij historische reeksen tot uitgangspunt dienden.

²⁾ Prof. P. de Wolff geeft nog enkele andere oorzaken van een verschil in activiteit t.a.v. de bedrijfsvergelijking tussen handel en industrie in „Bedrijfsstatistiek” tweede druk, blz. 140 en 141. N. Samsom N.V., Alphen a. d. Rijn 1951.

In deze uitgave werd nevenstaand overzicht gegeven van de stand van zaken in verschillende landen.

Vergelijkt men dit met hetgeen vóór de oorlog in deze richting geschiedde dan is het resultaat, dat — na de introductie van de gedachte der metingen met de eerste brochure over dit onderwerp — alleen reeds in ons land bereikt werd, indrukwekkend. Vergelijkt men echter het resultaat met datgene wat zou kunnen gebeuren dan beseft men dat er eerst sprake is van een begin van de werkzaamheden.

Resultaten in ons land.

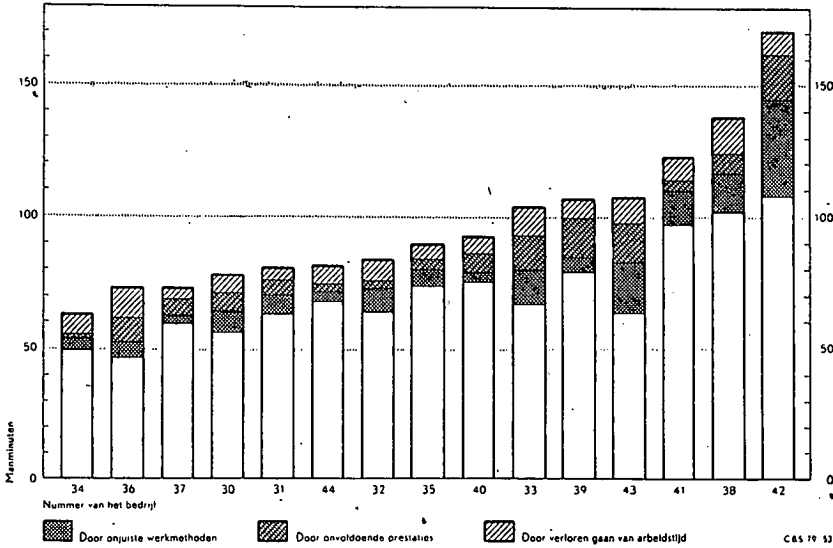
In 1954 verscheen de negende uitgave in de serie „Bedrijfsvergelijkende Meting van de Productiviteit”, getiteld „Productiviteitsmeting als middel tot Productiviteitsverhoging”. Deze brochure spoort opnieuw de ondernemers, welke nog niet aan de metingen deelnemen, aan zich over deelname alsnog te beraden. Hiertoe worden enkele resultaten weergegeven welke inderdaad sprekende voorbeelden zijn van de betekenis van de metingen. Op blz. 274 volgen als voorbeeld twee grafieken.

De grafiek van de overhemdenindustrie toont aan welke verspillingen in manminuten er in de bedrijven plaatsvonden ten tijde van het onderzoek. Het is duidelijk dat iedere overhemdenproducent bij deze aanwijzingen het grootste belang heeft. Daarnaast is tevens aangetoond dat er geen superioriteit van een enkele fabriek bestaat ten aanzien van de organisatie over de gehele linie, i.c. in alle afdelingen. Zelfs de ondernemers, welke gemiddeld met de hoogste productiviteit werken, hebben afdelingen welke in vergelijking tot de afdelingen van andere fabrieken een lagere productiviteit hebben. Een ondernemer die niet veel gevoelde voor de bedrijfsvergelijkende metingen wordt het bij het lezen van deze en soortgelijke resultaten in andere branches wel zeer lastig gemaakt om in een eventuele afwijzende houding te volharden.

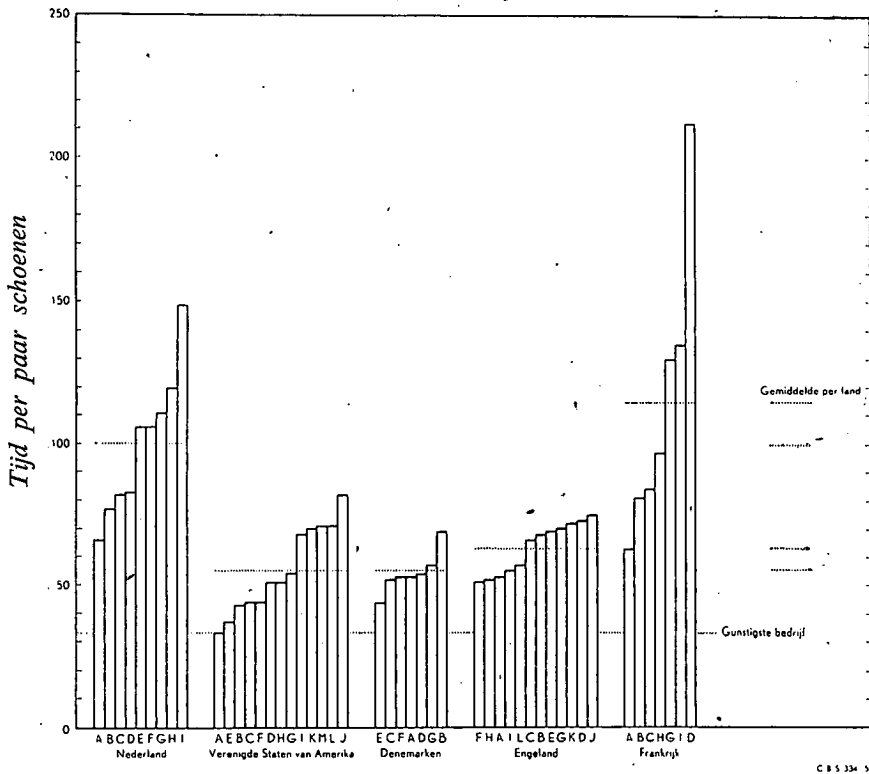
Waar ook, zoals in een rapport van de schoenenindustrie, een internationale vergelijking van de bedrijven is georganiseerd, zijn de resultaten zo interessant dat deze evenmin na zullen laten indruk te maken. Als voorbeeld van de betekenis van het blootleggen van de situatie in de bedrijven in de verschillende landen, kan het verschil in spreiding van de productiviteit dienen tussen de bedrijven in het Verenigd Koninkrijk enerzijds en de overige landen anderzijds. De oorzaak van de relatief geringe spreiding in het Verenigd Koninkrijk moet waarschijnlijk gezocht worden in het optreden van de „Satra” (Shoes and Allied Trades Research Association). Deze instantie verzorgt zowel de technische als de economische research in de Engelse schoenenindustrie. Het verschil in spreiding waarop hiermede wordt geattendeerd vormt een waardevolle aanwijzing voor het branchebeleid in de overige landen.

Een ander voorbeeld van opmerkelijk interessante conclusies, welke uit de publicaties van de metingen getrokken kunnen worden, vindt men beschreven in het orgaan van de klei-verwerkende industrie „Klei” van September 1953 van de hand van W. J. A. Arntz. Deze auteur concludeert na lezing van het rapport voor de baksteenindustrie uit de daarin verzamelde gegevens voor de straatsteenfabrieken „dat de automatisering — tenminste op de wijze zoals dit thans geschiedt — econo-

Verspillingen in manminuten per standaardoverhemd in de productieafdelingen

Verhoudingscijfers van de productiviteit per bedrijf voor het geheel van de bewerkingen in de afdelingen zwikkerij, bodembevestiging en afwerking

misch niet verantwoord is en veeleer als een modeverschijnsel moet worden beschouwd”.

Deze en vele andere voorbeelden zijn voor de betreffende ondernemers dermate belangrijk dat het oordeel over het werk van de organisatoren van de bedrijfsvergelijkende onderzoeken onverdeeld gunstig moet luiden. Met grote voortvarendheid zijn de mogelijkheden die geboden werden ter hand genomen. Dit geschiedde zoals begrijpelijk is op een wijze welke men wel eens de Anglo-Saksische methode pleegt te noemen, d.w.z. er werd een begin gemaakt. De nadruk viel op een kloekke aanpak van de problemen

welke de onderzoekers op hun weg vonden. Er werd niet al te veel tijd verloren met het opstellen van een uitputtende theoretische systematiek van de wijze waarop te werk moest worden gegaan. Daardoor ontstond het psychologische voordeel dat de eerste resultaten thans reeds in een respectabel aantal rapporten ter tafel liggen en een levend bewijs vormen van het grote nut. Het nadeel is echter dat de mogelijkheid niet uitgesloten is dat door rustiger bezinning op de theoretische grondslagen en vooral ook op de toepasbaarheid van het instrumentarium dat de theoretici de practici bereid hebben, doelmatiger methoden zouden kunnen worden gevonden voor het uitvoeren van dit soort onderzoeken, waardoor ook de conclusies uit de onderzoeken van het karakter als hierboven is weergegeven, van meer betekenis zouden kunnen zijn.

Ter beoordeling van dit vraagstuk zij eerst de tot nu toe gevolgde methode in het licht gesteld.

De bij de bedrijfsvergelijkende productiviteitsmetingen gevolgde methoden.

Ofschoon de geproduceerde hoeveelheid van een product een functie is van de aangewende hoeveelheden van de diverse productiefactoren wordt bij de metingen de factor arbeid centraal gesteld. Evenals bij de productie van schoenen en overhemden wordt ook bij de overige onderzochte producten vastgesteld hoeveel manminuten per bepaalde hoeveelheid product wordt besteed. In het rapport voor de overhemdenindustrie uit het jaar 1952 worden hiervoor drie redenen aangegeven. In de eerste plaats is de arbeidsproductiviteit eenvoudiger te meten dan de productiviteit van andere productiefactoren. Om verwarring te voorkomen moet worden opgemerkt dat men in de rapporten hier en daar zover gaat dat men onder arbeidsproductiviteit verstaat de productiviteit van alle productiefactoren uitgedrukt in de factor arbeid. In de

tweede plaats is de factor arbeid daarom zo interessant omdat juist ten aanzien van deze factor veelal terrein braak ligt wat betreft een doelmatiger aanwending. Door efficiënter organisatie kunnen in vele gevallen opmerkelijke resultaten worden bereikt zonder dat grote investeringen vereist zijn, zoals bij een doelmatiger inrichting van een machinepark bijv. maar al te vaak het geval is. In de derde plaats leende de overhemdenindustrie als arbeidsintensieve sector zich in het bijzonder voor dit soort benadering van de vraag van de productiviteit. Het is zelfs zo dat er bij de metingen een zekere voorkeur bestaat voor arbeidsintensieve sectoren.

Naast de geschetste verdediging van de gebruikte

methoden wordt echter ook wel degelijk gewezen op de bezwaren welke hieraan inhaerent zijn. De belichting met als hoeksteen de factor arbeid is eenzijdig. Er kunnen belangwekkende relaties verloren gaan. Zo is het bijv. mogelijk om de productiviteit van het ene productiemiddel op te voeren ten koste van het andere productiemiddel. Terecht wordt gesteld dat het voor een volledig beeld nodig zou zijn om de productiviteit van alle productiemiddelen na te gaan, daar het anders altijd mogelijk blijft dat een hoge zgn. „arbeidsproductiviteit” verkregen wordt door een overmatig gebruik van een andere factor.

Ondanks de twijfel welke wordt geuit ten aanzien van de exactheid van de gevolgde methode tracht men het werken er mee te rechtvaardigen door te wijzen op enkele praktische ervaringen. In vele gevallen is gebleken dat de arbeidsproductiviteit een aanwijzing is voor de andere productiviteiten. Dit is het geval bij een machine waarvan het tempo wordt aangegeven door de bedienende persoon. Daarnaast zouden belangrijke afwijkingen van de paralleliteit tussen de kentallen in de praktijk doorgaans wel aan het licht komen en voor zover dit niet het geval is zou door kostprijs-onderzoek in het gebrek aan inzicht veelal kunnen worden voorzien.

In het rapport no 7: „Schoenenindustrie” (-Onderzoek Goodyear-Welt Herenschoenen; Internationale Vergelijking) wordt de gesignaleerde moeilijkheid op wel zeer duidelijke wijze gesteld. Het bepalen van de productieve bijdrage tot de totstandkoming van een product van ieder van de productiemiddelen wordt als een onmogelijkheid geschetst. Het zou nodig zijn om de verhouding te bepalen tussen een bepaalde hoeveelheid product en het totaal van de hoeveelheden van de productiemiddelen die zijn aangewend. Dit zou onmogelijk zijn vanwege de noodzaak om dan verschillende fysieke eenheden op een gemeenschappelijke noemer te brengen.

Op dit punt vraagt een bedrijfseconometrist zich af, of hier aan het denken in de richting van het gebruik van een minder primitieve productiefunctie, als waarmee bij de onderzoeken genoegzaam wordt genomen, niet een al te abrupt einde is gemaakt.

Als men door het gebruik van de meest primitieve functie reeds zulke belangrijke bijdragen heeft kunnen leveren tot het inzicht van de ondernemers in de structuur van hun bedrijf, dan is het verlokkelijk om eens na te gaan of enkele verfijningen in de gebruikte functies niet nog betere resultaten tot gevolg zouden kunnen hebben.

Bedrijfseconometrische benadering van de problemen mogelijk?

Het is na de voorgaande overdenkingen goed om nog eenmaal vast te stellen wat precies gemeten dient te worden bij de bedrijfsvergelijking. Dit is toch de productie-omvang zoals deze bij een gegeven kostenbedrag is. Deze productie-omvang dient vergeleken te worden met die welke bij dat zelfde kostenbedrag mogelijk zou zijn door een grotere efficiency. Als vergelijkingsmaatstaf kan men dan bijv. de efficiency van het meest efficiënte bedrijf nemen. Bij deze meting dient men zich evenwel zeer goed te realiseren dat deze productie-omvang af-

hankelijk is van de hoeveelheden van de diverse productiefactoren, welke bij de productie hebben meegewerkt. En deze factoren zullen al naar gelang van de omstandigheden in verschillende verhoudingen voorkomen. Zo zal de wegebouw in Zuid-Italië aanzienlijk arbeidsintensiever zijn dan in de Verenigde Staten, eenvoudig omdat daar het loonpeil lager is en het daarom ook *efficiënter* is om arbeidsintensieve wegeaanleg te hebben. In Amerika is het efficiënter om kapitaalintensieve wegeaanleg te bedrijven. De efficiency heeft dus niet slechts te maken met de arbeidsproductiviteit in de zin van productie per arbeider. Al kan men door verdere mechanisatie deze arbeidsproductiviteit verder opvoeren dan zal men daar op een zeker punt toch van afzien eenvoudig omdat dat te duur wordt.

In het kort gezegd zijn het dus de verhoudingen van de prijzen van de verschillende productiefactoren die mede bepalend zijn voor de optimale productie-omvang en dus voor de arbeidsproductiviteit. Waar de bedrijven die worden vergeleken veelal in verschillende economisch-geografische gebieden zijn gelegen en de prijzen der productiefactoren regionale verschillen vertonen, is vergelijking op deze basis nimmer mogelijk. Bij een juiste meting zou men dan nl. steeds tot de conclusie moeten komen dat bedrijven in gebieden met een lagere loonstandaard steeds minder efficiënt zouden zijn. Aangezien het kapitaal daar steeds in relatief geringere hoeveelheid aanwezig is, is daardoor toch steeds de productie per arbeider geringer. Dit betekent echter geenszins, dat de productie daar minder efficiënt is. Slechts dat de omstandigheden anders zijn en daardoor de optimale verhouding tussen bijv. arbeid en kapitaal anders ligt dan in gebieden met een hogere loonstandaard.

De conclusie die uit het voorgaande getrokken kan worden is, dat meer geavanceerde statistische methoden te hulp geropen moeten worden om het gestelde probleem tot een oplossing te brengen. En deze oplossing is eenvoudig het *meten van de volledige productiefunctie*, d.w.z. van de relatie die weergeeft op welke wijze de totale productie-omvang afhangt van de hoeveelheden der diverse productiefactoren. Van deze productiefactoren is de arbeid er één. Dit meten kan gebeuren d.m.v. de methode der correlatierekening. De „te verklaren” grootte is dan de omvang der productie van een bepaald bedrijf en de „verklarende” grootheden de hoeveelheden der aan de verschillende tot de productie bijdragende productiefactoren. Uit de vergelijking van de werkelijke productie-omvang met de berekende volgt dan de relatieve efficiency-positie van het betrokken bedrijf.

Het is wellicht de fout van de econometrist zelve dat de bedrijfsvergelijking op dit moment op wetenschappelijk zo weinig verantwoorde wijze plaatsvindt. Hij heeft immers de bedrijfseconomie ontweken en zijn aandacht vrijwel uitsluitend op de algemeen-economische problemen gericht. Niettemin is het belang van een theoretisch meer verantwoorde methode hier groot, en nu de bedrijfsvergelijking allerwegen zo grote belangstelling geniet, de wenselijkheid van de toepassing daarvan een probleem dat de belangen van het bedrijfsleven onmiddellijk raakt.

Breda,
Amersfoort.

A. P. VAN GENT.
L. H. KLAASSEN.

Practische moeilijkheden bij de nieuwe omzetbelasting

Natrekking als levering of dienst

De oude regeling.

Volgens de bepalingen van het op 1 Januari 1955 buiten werking getreden Besluit op de Omzetbelasting 1940 werd in die gevallen, waarin naar de regelen van het civiele recht de eigendom van een goed overging door natrekking, belasting geheven als ware er sprake van het verrichten van een dienst. Bij levering en aanbreng van enig goed aan een onroerend goed was verschuldigd 3 pCt wegens opleveren van werk in onroerende staat; bij levering en aanbreng aan een roerend goed 4 pCt wegens het verrichten van „andere” diensten. Deze bepaling vormde een bron voor een verstoring van de concurrentievoorwaarden door de heffing van de omzetbelasting. Ging de eigendom niet over door natrekking, doch door overdracht van het goed, waarna het aan een roerend of onroerend goed werd bevestigd, dan was omzetbelasting verschuldigd wegens het leveren van goederen (naar het tarief geldende voor leveringen), terzake van de eigendomsoverdracht en wegens het verrichten van diensten terzake van het aanbrengen van het reeds in eigendom zijnde goed aan het roerend of onroerend goed. In die gevallen, waarin het tarief voor leveringen en diensten sterk verschilde, is de verstoring zeer duidelijk. Bij een aanschrijving had de Minister de ambtenaren ook verzocht terzake van eigendomsovergang door natrekking van ruilmotoren in automobielen, machines en vloerbedekking, in afwijking van de wet, het tarief voor leveringen toe te passen.

De nieuwe regeling.

De Wet op de Omzetbelasting 1954 gaat verder dan de ministeriële aanschrijving en verklaart in art. 3, letter f, tot levering van goederen: „de eigendomsovergang van goederen, welke het onderwerp uitmaken van een overeenkomst tot het aanbrengen van die goederen aan enig roerend of onroerend goed”. De overeenkomst wordt niet als tweeledig gezien, d.w.z. als een overeenkomst tot leveren van het goed en een overeenkomst tot aanbrengen van het geleverde goed, hetgeen met zich zou brengen, dat in deze gevallen van natrekking belasting verschuldigd was, enerzijds over de verkoopprijs van het goed tegen het tarief geldende voor leveringen, anderzijds over de vergoeding voor het aanbrengen tegen het tarief geldende voor diensten. Gezien de ratio van de nieuwe regeling — tegengaan van verstoring der concurrentievoorwaarden — zou men een dergelijke splitsing verwachten. De relatieve belastingdruk is ook nu nog niet geheel geëgaliseerd, hoewel de gevolgen minder ernstig zullen zijn, doordat het bedrag dat ontvangen wordt voor de vergoeding wegens het aanbrengen in verhouding tot de prijs van het geleverde goed gering zal zijn. Theoretisch is de nieuwe regeling dus niet geheel juist. Voor de praktische toepassing van de wet is het ongetwijfeld een voordeel, dat geen splitsing gemaakt dient te worden.

Vergelijking tussen de oude en nieuwe regeling.

Toen het Besluit op de Omzetbelasting 1940 nog van kracht was konden wij zeggen, dat normaliter in alle gevallen van eigendomsovergang door natrekking belasting wegens het verrichten van diensten was verschuldigd.

Bij de Wet op de Omzetbelasting 1954 mogen we echter niet zonder meer het tegendeel beweren, nl. dat steeds een levering van goederen wordt aangenomen. Dit is slechts het geval indien het betreft eigendomsovergang van een goed, dat het onderwerp uitmaakt van een overeenkomst tot het leveren en aanbrengen van dat goed aan een ander goed. Niet de natrekking wordt centraal gesteld, doch de nadruk wordt gelegd op de quaestie of het goed, dat wordt aangebracht wel het onderwerp van de overeenkomst tot leveren en aanbrengen is geweest. In ieder geval van eigendomsovergang door natrekking moet dus worden nagegaan of de aangebrachte goederen het onderwerp van de overeenkomst hebben uitgemaakt of dat zulks niet zo was. Indien dit bevestigend kan worden beantwoord, dan is sprake van een levering van goederen, anders van een dienstverlening.

Wanneer vormen de goederen het onderwerp van de overeenkomst?

Zowel voor de praktijk als voor de theorie is het geen gemakkelijke zaak aan te geven in welke gevallen van natrekking belasting dient te volgen wegens de levering van goederen en in welke gevallen de goederen niet het onderwerp van de overeenkomst vormen, waaruit dus een belasting wegens het verrichten van een dienst resulteert.

In de leidraad wordt opgemerkt, dat bij de afgrenzing de opvattingen in het maatschappelijk leven een belangrijke rol zullen spelen, terwijl ook de verhouding van de aanbrengingskosten tot de waarde van het aangebrachte goed één van de factoren zal zijn, welke in dezen betekenis hebben. Deze aanduidingen zijn vaag. Voor de ambtenaren heeft de Minister in het vooruitzicht gesteld, dat voor de in het maatschappelijk verkeer meest voorkomende handelingen, waarbij twijfel kan rijzen over de vraag of een levering dan wel een dienst aanwezig is, nadere aanwijzingen zullen worden gegeven. Uitdrukkelijk wordt gesteld, dat de vorm, waarin de partijen de overeenkomst hebben gekleed, voor de heffing van de omzetbelasting niet doorslaggevend is. Zouden belanghebbenden de te verrichten werkzaamheden inkleden in een vorm, die voor dergelijke werkzaamheden ongebruikelijk is, dan worden wat de heffing van omzetbelasting betreft, hieraan niet de gewenste gevolgen gegeven.

Mr C. P. Tuk¹⁾ is van mening, dat levering zal moeten worden aangenomen in die gevallen, waarin in wezen sprake is van de koop van een goed dat men daarna door de leverancier aan een ander goed laat aanbrengen. In de leidraad wordt naar voren gebracht, dat in het algemeen bij herstelling van goederen, waarbij nieuwe onderdelen worden aangebracht, het geheel als een dienst belastbaar zal zijn, aangezien dan niet kan worden gezegd, dat de onderdelen het onderwerp van de overeenkomst uitmaken. Het komt mij voor, dat er, indien bijv. een wastafel, een geyser of een bad besteld wordt, een nieuwe bougie of accu voor een auto, zeil of een vast kleed, en deze goederen worden door de leverancier aangebracht, sprake is van een eigendomsovergang van goederen welke het onderwerp van de overeenkomst uitmaken. Wordt

¹⁾ Mr C. P. Tuk: „Beknopte handleiding voor de nieuwe omzetbelasting” 1955, blz. 87.

daarentegen de wastafel nagezien en een buis opnieuw gesoldeerd of de auto ter reparatie gegeven en een bepaalde leiding vernieuwd, dan zal een dienstverlening moeten worden aangenomen. Doch hoe moet gehandeld worden bij de eigendomsovergang door natrekking van bijv. micaruitjes in een haard, (genormaliseerde) planken in een kast, rubberzolen onder schoenen enz.?

Gemengde overeenkomsten.

Een speciaal punt zal vormen de overeenkomst tot het nazien en vernieuwen van een goed, waarbij zowel de eigendom door natrekking overgaat van goederen, welke naar de opvattingen in het maatschappelijk leven niet het onderwerp van een overeenkomst kunnen zijn, als van goederen waarvan normaliter aangenomen wordt, dat er in wezen sprake is van een koop van het goed. Een garagehouder neemt bijv. op zich een auto te repareren en vindt dat de accu nodig vervangen moet worden, terwijl daarnaast bepaalde leidingen in de motor om vernieuwing vragen. Moet nu worden gesteld, dat het hier gaat om een herstelling van goederen welke herstelling in zijn geheel als dienst dient te worden belast, of zouden we deze overeenkomst kunnen splitsen in een deel dat wordt beschouwd als levering van goederen (de accu) en een deel dat voor de omzetbelasting aangemerkt wordt als een dienst (de vernieuwing van de leidingen)?

De mogelijkheid van splitsing wordt in het algemeen in de omzetbelasting erkend. § 20 no 23 van de leidraad geeft aan: „ook indien naast het verrichten van diensten, ingevolge één bepaalde opdracht en tegen één vergoeding goederen worden geleverd, dient die levering niet tezamen met de andere verrichte prestaties als één dienst te worden aangemerkt, althans voor zover de levering van goederen niet van zeer ondergeschikte aard is”. Als een complex verrichtingen dus zowel leveringen als diensten omvat, dan kan dit geheel gesplitst worden, indien hiertoe aanleiding bestaat. M.i. moeten wij ons bij bovenbedoelde gemengde overeenkomsten allereerst afvragen of de splitsing maatschappelijk gezien gerechtvaardigd is. Kan men maatschappelijk hier twee overeenkomsten aannemen of is deze ene overeenkomst ondeelbaar? In het onderhavige geval lijkt het mij, dat de overeenkomst te splitsen is in een overeenkomst tot reparatie en een overeenkomst welke als onderwerp heeft het leveren en aanbrengen van een accu aan een auto. Terzake van de accu is dan belasting verschuldigd wegens levering van goederen. Strikt genomen zou de vergoeding wegens het aanbrengen van de accu eveneens als levering belast moeten worden, zodat de garagehouder de totale vergoeding wegens arbeidskosten ook zal moeten splitsen in een vergoeding voor dit aanbrengen en in een vergoeding voor de overige werkzaamheden. Aanvaardt men immers de levering en de aanbrenge als één handeling in dezen, dan is m.i. deze

consequentie een logisch uitvloeisel. De uitwerking zal in de praktijk wel op vele moeilijkheden stuiten.

Verandering van de aard van een roerend goed.

In bovengenoemde voorbeelden hebben we steeds aangenomen, dat de overeenkomsten niet tot gevolg hadden, dat de aard van het goed veranderde. Het kan echter ook voor komen, dat een opdrachtgever een ondernemer een goed ter beschikking stelt met het verzoek hiervan door toevoeging van bepaalde stoffen een ander goed te maken. In een dergelijk geval is geen sprake van een eigendomsovergang van deze stoffen in gevolge een overeenkomst welke tot onderwerp heeft deze stoffen te leveren en aan te brengen, noch van het verlenen van een dienst, doch, indien het een roerend goed betreft, van een opleveren van werk in roerende staat door de fabrikant van dat werk. Deze oplevering wordt belast als een levering van goederen volgens artikel 3, letter c, van de wet. Evenwel, de opdrachtnemer is niet alleen belasting verschuldigd over de door hem geleverde stoffen, doch over de waarde van het „nieuwe goed”, dus met inbegrip van de waarde van het goed, door de opdrachtgever verstrekt. Opgemerkt kan hier worden, dat, indien de opdrachtgever ook als fabrikant van het „nieuwe goed” kan worden aangemerkt (art. 7 van de wet), de oplevering door de „fabrikant-opdrachtnemer” op grond van de vrijstelling van art. 24 no 3 van de wet, niet belast zal worden. Wij raken een ander moeilijk probleem in de omzetbelasting nl. de afgrenzing van het begrip fabrikant. Een uiteenzetting hiervan zou op deze plaats te ver voeren.

De bouw van onroerende goederen.

Een bijzonder gecompliceerd element vormt de bouw van onroerende goederen. Stel een aannemer heeft de opdracht gekregen op een stuk grond van de opdrachtgever een huis te bouwen. Hij moet tevens het sanitair en de centrale verwarming aanbrengen. Kunnen wij nu spreken van een overeenkomst, welke tot onderwerp heeft het leveren en aanbrengen van de fundamenteën, de ramen, het sanitair etc. aan een onroerend goed, of moet een dienst (opleveren van werk in onroerende staat) worden aangenomen, of is het mogelijk een dergelijke bouwovereenkomst te zien als een gemengde overeenkomst en moet dus tot splitsing worden overgegaan? In de leidraad wordt gesteld, dat het hier om een dienstverlening handelt. „De samenstellende delen... zijn immers niet het onderwerp van de overeenkomst.”

M.i. moeten wij de bouwovereenkomst op haar beurt gaan onderzoeken of naar de opvattingen in het maatschappelijk leven een splitsing mogelijk is of dat zij beslist als één geheel moet worden gezien. Terzake van de

(Ingezonden mededeling)

N K F
N.V. NEDERLANDSCHE KABELFABRIEK
DELFT

met papier geïsoleerde kabels.
 voor zwakstroom en sterkstroom
 koperdraad en koperdraadkabel
 kabelgarnituren, vulmassa en olie

eigenlijke bouw van het huis, dus het aanbrengen van stenen, balken enz., meen ik niet, dat gerechtheid bestaat hierin een splitsing te maken. Er zal nooit sprake van kunnen zijn, dat de overeenkomst tot het bouwen op zichzelf een levering kan inhouden. Het aanbrengen van de centrale verwarming en wellicht van het sanitair daarentegen kunnen m.i. gemakkelijk als zelfstandige delen van de overeenkomst worden gezien, welke delen dus als onderwerp hebben het leveren en aanbrengen van de centrale verwarming (resp. het sanitair) aan het onroerend goed. Hoewel de leidraad, zij het in vage termen, zich uitspreekt ten gunste van het belasten van het geheel als dienst, meen ik toch, dat er een mogelijkheid tot splitsing aanwezig kan zijn. Het niet toestaan van de splitsing zou tot gevolg

hebben, dat het in bepaalde gevallen (indien de opdrachtgever een particulier is) voordeliger zou zijn bijv. de centrale verwarming eerst te laten aanbrengen nadat het huis door de aannemer is opgeleverd. Dan zou geen 3 pCt verschuldigd zijn, doch 0 pCt, indien de leverancier een handelaar is.

Met het bovenstaande heb ik getracht enige moeilijkheden aan te geven, welke bij de toepassing van de nieuwe wet in geval van eigendomsovergang door natrekking naar voren kunnen komen. Ongetwijfeld zal het probleem nog vele pennen in beweging zetten en een groot aantal rechterlijke uitspraken en aanschrijvingen tot gevolg hebben.

Voorburg.

J. C. L. HUISKAMP, ec. drs.

De scheepsbouw en de aan- en verkoop van schepen in 1954

In verschillende opzichten was het afgelopen jaar voor de scheepsbouw gunstig. De staalvoorziening die in vorige jaren vaak te wensen over liet, hetgeen tot stagnatie en vertraagde aflevering leidde, was aanzienlijk beter, hetgeen ook de tijdige levering van hulpwerkstukken ten goede kwam. De Nederlandse werven waren gedeels volledig bezet, terwijl verscheidene nieuwe bouwopdrachten de orderportefeuilles aanvulden. In tegenstelling met Engeland, Italië en Amerika, waar de orderportefeuilles belangrijk in omvang zijn verminderd namen deze, zoals uit onderstaande door de „Shipbuilders Council of America” per October jl. gepubliceerde tabel blijkt, nog iets toe.

Schepen van 1.000 br. reg. ton en groter
(in bruto register tons)

	October 1954	October 1953	Percentage van het totaal	1954 in pCt van het jaar tevoren
Verenigd Koninkrijk	4.158.000	5.546.000	38,0	75
Zweden	1.462.000	1.466.000	13,4	100
Duitsland	1.336.000	1.439.000	12,2	93
Nederland	1.147.000	1.121.000	10,5	102
Frankrijk	605.000	772.000	5,5	79
Noorwegen	559.000	575.000	5,1	97
Japan	389.000	578.000	3,6	67
Denemarken	276.000	268.000	2,5	103
Verenigde Staten	215.000	824.000	2,0	26
België	201.000	309.000	1,8	65
Italië	189.000	379.000	1,7	50
Overige landen	395.000	449.000	3,7	87
Totaal	10.932.000	13.726.000	100,0	80

Aan de Nederlandse koopvaardijvloot werden in het afgelopen jaar o.a. 14 lijnvrachtschepen met een bruto inhoud van 66.085 ton, 14 tankschepen metende 111.179 br. reg. ton, een schip van 1.930 br. reg. ton en rond zestig kustvaarders tezamen metende 26.449 br. reg. ton toegevoegd. In deze cijfers zijn begrepen vier in Duitsland voor de Koninklijke Shell groep gebouwde tankschepen, een eveneens in Duitsland gebouwd motorvrachtschip en een klein tankschip van 565 br. reg. ton dat, voor dienst in Nieuw Guinea bestemd, op een Engelse werf werd gebouwd. Bovendien werden in het buitenland behalve een drietal kleine motorschepen, een in Italië gebouwd tankschip van 6.307 br. reg. ton, een in Engeland gebouwd motorvrachtschip van 5.925 br. reg. ton en een in België gebouwd motorvrachtschip van 1.497 br. reg. ton voor Nederlandse rekening aangekocht. Het gold hier tweede hands tonnage. Blijkens opgave van het C.B.S. bestond de Nederlandse koopvaardijvloot op 1 Januari jl. uit 36 passagiersschepen (v.j. 33) met een inhoud van

376.348 br. reg. ton (v.j. 346.768 br. reg. ton) 82 vrachtschepen (v.j. 86) met accommodatie voor dertien of meer passagiers, metende 456.013 br. reg. ton (v.j. 485.003 br. reg. ton), 329 (v.j. 323) vrachtschepen van meer dan 500 br. reg. ton en 772 (v.j. 738) kustvaartuigen. De gezamenlijke inhoud dezer 1.101 schepen bedroeg 1.592.209 br. reg. ton (v.j. 1.549.964 br. reg. ton). Voorts bestond de vloot uit 118 tankschepen (v.j. 125) metende 685.429 br. reg. ton (v.j. 657.046 br. reg. ton).

Bij de per ultimo December op Nederlandse werven in aanbouw, dan wel bestelling zijnde schepen verdienen speciale vermelding de belangrijke opdrachten voor rekening der Koninklijke Shell groep. Daarnaast dienen te worden gereleveerd de nog in aanbouw zijnde tankschepen voor de Nederlandse Tank en Paketvaart Mij, de Nederlandse Pacific Tankvaart Mij (Caltex), Esso Nederland met een tankschip van 26.500 ton, drie gecombineerde erts-tankschepen voor de Nederlandse Erts-Tankvaart Mij en een tiental tankschepen met een draagvermogen van ca 18.000 ton elk voor diverse Nederlandse rederijen. De Nederlandse Norness Tankvaart Mij bestelde voorts een tweetal schepen met een draagvermogen van 24.700 ton elk, terwijl van een aantal Nederlandse lijnrederijen opdrachten voor de bouw van lijnvrachtschepen werden ontvangen. In aanbouw bleven ten slotte o.a. een passagiersschip van de „Maasdam”-klasse — 21.000 br. reg. ton — voor de Holland Amerika Lijn en het door de Nederlandse Maatschappij voor de Walvisvaart bestelde schip met een waterverplaatsing van 46.000 ton.

Grosso modo kan worden gezegd, dat de grote Nederlandse werven tot 1957 van voldoende opdrachten zijn voorzien. De betere stemming op de vrachtenmarkt was voor een aantal Noorse rederijen aanleiding ruim veertig opdrachten voor de bouw van vrachtschepen met een draagvermogen variërend van 11.000 tot 13.000 ton bij Duitse, Zweedse en Deense werven te plaatsen. Het waren vooral Duitse werven, welke van deze bouwopdrachten profiteerden zodat het beeld, dat de Duitse orderportefeuille per 31 December jl. toonde, niet onbelangrijk gunstiger was dan volgens bovenstaande tabel per October 1954. Het is niet zo verwonderlijk, dat ditmaal de voorkeur der opdrachtgevers naar Duitse in stede van Engelse werven uitging. De omstandigheid dat de Duitse werven een subsidie op de staalprijs van \$ 4,— per ton ontvangen, indien de te bouwen schepen voor buitenlandse opdrachtgevers bestemd zijn, de arbeids-

lonen rond 30 pCt lager en de arbeidsuren langer dan in Engeland zijn, terwijl de werven over een hyper-moderne uitrusting beschikken en bovendien gunstige levertijden konden bieden waren — en zijn — evenzo vele gunstige factoren die haar in vele gevallen in staat stellen met de Engelse scheepsbouw te concurreren. Het zijn trouwens niet slechts Noorse rederijen, die recentelijk aan Duitse werven bouwopdrachten verstrekten. Veelzeggend en een teken aan de wand voor Englands scheepsbouw is de bestelling van een tweetal koelschepen door de Blue Star Line. De betreffende Duitse werf kon niet slechts vlugger leveren, maar de door haar gevraagde prijs was 10-15 pCt lager dan de goedkoopste Engelse offerte!

Men vleit zich in Engeland met de hoop dat het grote aantal orders gedurende de laatste maanden in Duitsland geplaatst — voornamelijk voor de bouw van een standaard-type vrachtschip dat door de betreffende werven werd ontworpen — de mogelijkheid om snelle opleveringstermijnen te garanderen goeddeels teniet doet, waarbij voorts de Engelse werven het voordeel van lagere staal-prijzen genieten. Ook de voorzitter der Engelse „Shipbuilding Conference” liet zich in zijn jaaroverzicht vrij optimistisch uit. In 1954, aldus de heer Elliott, bereikte de bruto tonnenmaat der door Engelse werven opgeleverde schepen een totaal van 1,5 mln ton. Het is voor het eerst sedert het einde van de oorlog dat een dergelijke tonnagè werd bereikt. Het versnelde productie-tempo was te danken aan de omstandigheid dat het tekort aan staal tot het verleden behoort zodat de werven in meerdere mate dan gedurende de achterliggende jaren het geval was, profijt konden trekken van de kostbare modernisering der outillage. De grotere productie leidde niet slechts tot tastbare besparingen maar stelde de werven tevens in staat vertragingen in de oplevering, tot dusver schering en inslag, te beperken. In het afgelopen jaar werden reeds geplaatste bestellingen ter grootte van rond 300.000 br. reg. ton door opdrachtgevers geannuleerd, waartegenover circa 600.000 br. reg. ton aan nieuwe opdrachten werden geboekt. Rond de helft dezer tonnagè werd in het vierde kwartaal 1954 besteld. In totaal omvat de orderportefeuille der Engelse werven ongeveer 4.250.000 br. reg. ton. Het hoogtepunt in dezen werd door Englands scheepsbouw in 1952 bereikt. De omvang der orderportefeuilles bedroeg toen meer dan 7 mln br. reg. ton. Naarmate het aantal onder handen dan wel in bestelling zijnde bouwopdrachten meer normale proporties aanneemt, zal Englands scheepsbouw, met name wat opleveringstermijnen aangaat, beter met het buitenland kunnen concurreren. Aldus de voorzitter der „Shipbuilding Conference”.

De vraag rijst echter of deze laatste factor van voldoende betekenis is om de onmiskenbare teruggang in de ordervoorraad niet alleen tot stilstand te brengen maar tevens in voldoende mate nieuwe bouwopdrachten in het bijzonder voor buitenlandse rekening aan te trekken. Naarmate ook de Duitse staalproductie toeneemt, zullen de prijzen voor scheepsbouwstaal daar te lande zich in dalende richting bewegen, zulks in tegenstelling met de tendentie, welke zich althans in het afgelopen jaar in Engeland manifesteerde, waar de prijs voor scheepsbouwstaal van £ 30.6.6 tot £ 31.1.6 per ton steeg. Deze prijsverhoging werd gemotiveerd door de verhoogde kolenprijzen en vervoerkosten. Op zich zelf wellicht niet ingrijpend, is deze prijsstijging nochtans bij de toenemende concurrentie, welke zich steeds duidelijker in de internationale scheepsbouw aftekent, een niet te verwaarlozen factor. Hierbij komt bovendien de hernieuwde loons-

verhoging van 6½ pCt — de vakbonden eisten aanvankelijk 15 pCt! — waardoor het gemiddeld loon der geschoolde arbeiders tot 147 s. en dat der ongeschoolde arbeidskrachten tot 125 s. per week is gestegen. In feite liggen de thans in de Engelse scheepsbouw betaalde lonen boven die, welke in de overige industrieën worden betaald. Onderstaande tabel, ontleend aan gegevens, gepubliceerd door het Ministerie voor Arbeid en Nationale Diensten, geeft een beeld van de loonsverhogingen in het Engelse scheepsbouw- en reparatiebedrijf sedert April 1947. Tot goed begrip zij er op gewezen, dat in de eerste week van April 1954 die als basis werd genomen, 48,9 uren werd gewerkt. Arbeiders van 21 jaar en ouder ontvingen 212 s. 7 d. aan loon. Het gemiddeld uurloon voor deze categorie arbeiders bedroeg 52,2 d, vergeleken met 49,7 d in October 1953 en 49,3 d in April 1953.

	Gemiddeld weekloon incl. stukwerk, over- uren	Standaard loon
	s. d.	s. d.
April 1947	138.5	104.0
„ 1948	151.6	104.0
„ 1949	151.6	109.0
„ 1950	151.5	109.0
„ 1951	165.7	120.0
„ 1952	184.8	131.0
„ 1953	200.5	138.6
„ 1954	212.7	147.0

Ofschoon, zoals uit bovenstaand overzicht blijkt, de in de Engelse scheepsbouw betaalde lonen sedert 1950 sprongsgewijs zijn gestegen en in het afgelopen jaar een loonsverhoging van 6½ pCt tot stand kwam, zijn nieuwe looneisen door de vakbonden aanhangig gemaakt. Niet slechts worden de voortdurende loonsverhogingen onvoldoende gecompenseerd door een evenredige productie-vergroting — ook de beruchte zgn. „demarcation rules”, waarop reeds eerder de aandacht werd gevestigd, worden door de vakbonden rigoureuus gehandhaafd — maar de werknemers bekommeren er zich kennelijk al even weinig om dat de strijd met de buitenlandse concurrentie steeds zwaarder wordt. In dit verband dient trouwens ook de aandacht te worden gevestigd op de concurrentie der Japanse werven. Slaagden deze er gedurende de eerste maanden van 1954, mede ten gevolge van de hoge bouw-kosten, ternauwernood in buitenlandse opdrachten te verkrijgen, een regeringssubsidie van rond 30 pCt in het kader der zgn. „sugar link compensation” welke verband houdt met op de invoer van suiker behaalde winst, stelde Japan wederom in staat met succes te concurreren. In de maanden September-November jl. werden opdrachten — voornamelijk voor Griekse rekening — voor de bouw van meer dan dertig schepen met een draagvermogen van ruim 500.000 ton geboekt. Deze opdrachten golden zowel motor-, vracht- als tankschepen. De prijs voor eerstgenoemde categorie bedroeg circa £ 690.000 met oplevering binnen 14 tot 18 maanden, terwijl voor grote tankschepen de wel zeer lage prijs van \$ 105 per ton draagvermogen werd genoteerd. In beide gevallen accepteerden de werven vaste prijzen waarbij dus het risico van eventuele verhoging der materiaalprijzen, resp. lonen door haar wordt gedragen. Weliswaar wordt sedert November geen subsidie meer verleend maar het voordeel van vaste prijzen, spoedige levering en onder bepaalde voorwaarden, ook credietverlening, is niet te onderschatten. Het verschil tussen basis- en uiteindelijke bouw-prijs is in de meeste gevallen aanzienlijk. Een enkel voorbeeld moge dit illustreren; het is typerend voor het merendeel der niet tegen vaste prijzen gesloten contracten welke de laatste jaren regel waren. De kostprijs van een drietal in 1951 bestelde tankschepen was ten gevolge der gestegen

materiaalprijzen en lonen £ 400.000 hoger dan de oorspronkelijk begrote prijs!

Het is op al deze gronden dat het groter optimisme, dat men in recente Engelse uitlatingen heeft kunnen beluisteren ietwat voorbarig lijkt, al draagt de zo zeer verbeterde stemming op de vrachtenmarkt er ongetwijfeld toe bij reders geredelijker tot het plaatsen van nieuwe opdrachten voor de bouw van vrachtschepen ter vervanging van oudere eenheden te doen besluiten.

Resumerend kan worden gesteld dat het afgelopen jaar voor de scheepsbouw stellig niet ongunstig was en dat tegenover de scherper wordende internationale concurrentie als gunstige factor de groter geneigdheid der reders staat om tot nieuwe bestellingen over te gaan.

* *

Op de aan- en verkoopmarkt van schepen verwisselde althans gedurende de eerste elf maanden van het afgelopen jaar slechts een beperkt aantal tankschepen van eigenaar, terwijl de prijzen welke werden betaald zich op een lager peil dan in de voorafgaande jaren bewogen. Toen de tankvrachten in de loop van December snel opliepen, breidde de vraag zich uit en stegen de prijzen niet onbelangrijk. Als voorbeeld verdienen de navolgende transacties vermelding. Het in 1950 in Engeland gebouwde motor-tankschip „Busen Rollo” met een draagvermogen van circa 17.260 ton, snelheid circa 13 mijl, survey in 1954 gepasseerd, werd in October jl. voor rond £ 525.000 naar Noorwegen verkocht. In December echter werd een tweetal, in 1950 in Engeland gebouwde motor-tankschepen met een laadvermogen van ca 19.275 ton, snelheid ca 13½ mijl, special survey gepasseerd, voor rond £ 785.000 elk verkocht. Voor tankschepen van het T-2 type werd begin 1954 ca £ 375.000 betaald. De prijs liep geleidelijk terug tot £ 250.000, maar steeg in de loop van October/November weder tot ca £ 300.000. De voor kusttankschepen betaalde prijzen waren gedurende het gehele jaar vrij vast, variërend van ca £ 45.000 voor een tien jaren oud schip met een draagvermogen van ca 980 ton tot ca £ 100.000 voor 4 tot 5 jaren oude schepen van deze grootte.

Opvallend is de voortdurende vraag naar deze schepen.

Ook de prijzen voor tweedehands vrachtschepen zijn, dank zij de zo zeer verbeterde stemming op de algemene vrachtenmarkt niet onbelangrijk gestegen. Dit geldt in het bijzonder voor schepen van de „Liberty”-klasse en andere tijdens de oorlog gebouwde schepen van soortgelijk type waarvoor de prijzen sedert Augustus ca 50 pCt zijn gestegen. Zo wisselde bijv. de „Folke Bernadotte” in Augustus jl. voor £ 165.000 van eigenaar, terwijl in December jl. verkochte soortgelijke schepen ca £ 253.000 opbrachten. Met een verdere prijsstijging dient trouwens rekening te worden gehouden en recentelijk gevoerde onderhandelingen wettigen de verwachting dat volgende transacties op basis van £ 275.000 zullen worden geëffectueerd. Gedurende de laatste maanden van het afgelopen jaar toonden kopers eveneens belangstelling voor grote, moderne vrachtschepen. Het aanbod is echter beperkt. Voor Nederlandse rekening werd het in 1953 in Engeland gebouwde motorvrachtschip „Pearlstone”, ca 10.300 ton draagvermogen; ca 13 mijl, voor ca £ 690.000 aangekocht.

De opwaartse richting, welke de prijzen voor vrachtschepen van het zgn. „Empire”-type volgden, wordt duidelijk geïllustreerd door een vergelijking der prijzen in het eerste semester met die welke in December jl. werden betaald. De Engelse oliestoker „La Orilla”, ca 10.280 ton draagvermogen, in 1942 in Engeland gebouwd en in December jl. aan Zweden verkocht, bracht ca £ 280.000 op, terwijl in het eerste halfjaar verkochte schepen van dit type voor slechts ca £ 170.000 van eigenaar verwisselden. De prijzen, welke voor grote, tijdens de oorlogsjaren gebouwde, motorvrachtschepen waarnaar eveneens vrij veel vraag is, de laatste maanden werden betaald stegen met ca 30 pCt.

Ook de prijs der voor sloop verkochte schepen is enigszins gestegen en bedraagt thans ca £ 8.10.0 per br. reg. ton. Japanse slopers, die gedurende het grootste deel van het afgelopen jaar verstek lieten gaan, tonen thans weder belangstelling op basis van ca £ 8.0.0 per br. reg. ton met oplevering Japan.

Rotterdam.

C. VERMEY.

De bijstand aan de minder ontwikkelde landen

Drie redenen, die als zoveel imperatieve kunnen worden beschouwd, nopen er ons toe handelend op te treden in deze taak van internationale samenwerking. Ze zijn respectievelijk van morele, van economische en van staatkundige aard.

Vast staat dat, in gevolge de steeds groeiende verkeers- en informatiefaciliteiten, de welvaart van de wereld ondeelbaar is geworden. De lotsverbondenheid van rijke en arme gebieden wordt elke dag duidelijker en alle verantwoordelijke leiders zijn het er over eens dat geen langdurige voorspoed meer mogelijk is in een werelddeel terwijl in andere continenten de primaire behoeften van de bevolking niet kunnen worden bevredigd. Aanvaardt men eenmaal dat alle mensen gelijk zijn, dan moet men toegeven dat het voortbestaan van dergelijke toestanden onduelbaar is en dat honger, ziekte en ellende de twee derden der mensheid niet langer meer vroegtijdig naar het graf mogen slepen.

Van een economisch standpunt uit beschouwd, is de ontwikkeling van de bedoelde gebieden niet minder be-

langwekkend. Dit geldt niet enkel wanneer een economische crisis dreigt, hoewel dan juist de overheden en de zakenmiddens van de geïndustrialiseerde landen er zich het meest om bekommeren.

De wisselende vorderingen der techniek hebben tot gevolg dat er af en toe wrijvingen ontstaan in de verhouding voortbrengst-consumptie en dat steeds nieuwe afzetgebieden moeten worden opgespoord. Voeg daarbij de noodzakelijkheid om de nieuwe en zich uitbreidende industrieën van grondstoffen te voorzien en men heeft meteen een economische, zij het egoïstische, verklaring van de belangstelling voor de „underdeveloped areas”.

Er is dan nog een politieke reden waarom de meer begunstigde landen de armere moeten bijstaan. De bevolking van de minder ontwikkelde gebieden is — mede in gevolge de twee wereldoorlogen waarin zij willens nillens betrokken werd — tot het bewustzijn gekomen dat er nog andere levensnormen bestaan dan de hare. Zij heeft nu het besef van haar menselijke waardigheid. De ontwikkelde landen moeten begrijpen dat het beste

middel om hun geschokt prestige te herstellen er in bestaat welstand te scheppen in de achterlijke gebieden. Ongetwijfeld zouden de Westerse posities in het Verre Oosten steviger zijn indien aan de verbetering van de levensvoorwaarden van de Aziatische Staten de gelden waren besteed die voor oorlogsdoeleinden werden aangewend in Korea, in Indochina en elders.

Het volstaat niet langer vast te stellen dat de meeste volkeren steeds in ellendige voorwaarden hebben geleefd en te besluiten dat wij alles maar het best bij de oude stijl kunnen laten. De inwoners uit de weinig ontwikkelde landen weten nu, dank zij het verdwijnen van het begrip „afstand” en de menigvuldige contacten met de buitenwereld, dat aan hun toestand kan verholpen worden en dat de rijkdommen der aarde ook voor hen een menswaardig bestaan mogelijk maken.

Wat reeds werd gedaan: de technische bijstand.

De eerste stap in de goede richting was de stemming, op 14 December 1946, door de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties, van een resolutie, waarbij in de schoot van de Economische en Sociale Raad een commissie werd opgericht die het probleem grondig ging bestuderen. Dit leidde, in 1948, tot het opstellen van een programma van economische ontwikkeling en technische bijstand, in het raam waarvan hoofdzakelijk deskundigen en technisch gevormd personeel en ook materieel ter beschikking van de betrokken Regeringen werden gesteld.

Het „Punt IV” van President Truman gaf in 1949 een nieuwe spoorslag aan dit programma, maar verder kwam het niet.

De technische hulpverlening bleef intussen voortbestaan en elk jaar werd haar door de Algemene Vergadering een begroting toegewezen. België nam regelmatig deel aan dit programma en in 1954 bijv. beliep de Belgische bijdrage \$ 337.000.

De geldmiddelen, waarover de verruimde technische hulp beschikt, zegge \$ 20 à 25 mln 's jaars, zijn echter volstrekt ontoereikend om de essentiële behoeften van de te helpen landen te lenigen. Hoewel zulke ramingen slechts een aanwijzing zijn, is het niet van belang ontbloot er even aan te herinneren dat een groep deskundigen van de Verenigde Volkeren geschat heeft dat men jaarlijks over \$ 19 mrd zou moeten beschikken om het inkomen van de onontwikkelde landen met 2 pCt per jaar te verhogen.

Het Speciaal Fonds voor de minder ontwikkelde gebieden.

Een der hoofdkenmerken van de basisinvesteringen in de bedoelde gebieden is dat ze financieel niet renderend zijn. Het betreft hier de economisch-sociale infrastructuur, t.i.z. enerzijds wat verband houdt met de openbare gezondheid, het onderwijs en de huisvesting; anderzijds het vervoer en de verkeerswegen, de energie en de andere instellingen van openbaar nut.

De financiering van deze investeringen kan niet worden waargenomen door het privé kapitaal dat — zeer terecht — gedreven wordt door winstbejag. De bestaande internationale lichamen — Internationaal Valutafonds, Internationale Bank voor de Wederopbouw — komen hier evenmin voor in aanmerking, daar zij alleen leningen met staatswaarborg toekennen.

Zo is dan de idee tot stand gekomen, die reeds besloten lag in het „Punt IV”-programma, van de oprichting van een Speciaal Hulpfonds. Een eerste verslag, opgesteld door negen deskundigen, zag reeds voor twee jaar het licht. In 1953 werd de Belgische Volksvertegenwoordiger

ALMELO Centrum voor
Industrieinvestiging in Twente
Tel. 05490-5361

(Advertentie)

Scheyven, in zijn hoedanigheid van Voorzitter van het Economisch en Sociaal Comité van de O.V.V., gelast de opinie van de leden-staten te peilen betreffende het nut van een dergelijke instelling en hun bereidheid deze geldelijk te steunen. Hoewel zijn verslag weinig bemoedigend klonk en de belangrijkste donateurs — de Verenigde Staten, Groot-Brittannië en Rusland — afwijzend antwoorden, heeft de verslaggever de verlenging met één jaar van zijn mandaat aanvaard.

De Verenigde Staten maken hun toetreding afhankelijk van de ontwapening onder internationale controle. Wanneer deze een feit zal zijn, verklaren zij zich bereid een gedeelte der aldus verwezenlijkte besparing te storten in het Hulpfonds. Rusland, dat zich vorig jaar bij de stemming had onthouden, sprak zich nu uit ten gunste van de verlenging van het mandaat van de heer Scheyven en verklaarde de gecontroleerde ontwapening niet te beschouwen als een voorafgaandelijke voorwaarde tot toetreding.

Ten einde de vestiging van een internationale bureaucratie te verhinderen, acht de verslaggever het voldoende een beheerraad samen te stellen waarin de geïndustrialiseerde landen en de minder ontwikkelde op paritaire basis zouden zijn vertegenwoordigd. Deze raad zou de politiek van het Fonds bepalen en voor de uitvoering van zijn opdracht zou het Fonds beroep doen op de bestaande technische diensten van de Technische Bijstand en van de Internationale Bank. In die omstandigheden zou het Fonds zijn werkzaamheden kunnen aanvatten zonder te wachten totdat de \$ 250 mln verzameld zijn die eerst noodzakelijk werden geacht om te starten.

De Internationale Financiële Vennootschap.

De massa der kapitalen die om belegging zoeken is, alle verhoudingen in acht genomen, minder aanzienlijk dan vóór de eerste wereldoorlog, toen Engeland voortreffelijk zijn rol van geldschietter vervulde en er ook baat bij vond. De nationalisatie van bedrijven in verschillende landen, de discriminatiemaatregelen ten overstaan van vreemdelingen en de transfermoeilijkheden anderzijds hebben grotendeels bijgedragen tot de terughoudendheid die de kapitalisten uit de geïndustrialiseerde landen aan de dag leggen in zake beleggingen in minder ontwikkelde gebieden.

Om de private kapitalen aan te trekken zou naast het Speciaal Fonds een Internationale Financiële Vennootschap moeten worden opgericht. De Algemene Vergadering heeft zich dienaangaande gunstig uitgesproken tijdens haar jongste zitting. Ook de Amerikanen, die steeds de verdiensten van de privaatsector in het licht stellen, zijn thans zulk plan goed gestemd. De oprichting zou plaatsvinden onder de auspiciën van de Internationale Bank, die de nieuwe instelling met haar gezag zou dekken. Deze laatste zou de markten van de minderontwikkelde gebieden prospecteren en de kapitalistische middens inlichten over de renderende investeringsmogelijkheden die zich voordoen. Zij zou dan het kapitaal aantrekken en beleggen onder haar hoede. Hiertoe zou zij participaties kunnen nemen, wat meer veiligheid zou verlenen en tevens vertrouwen zou schenken aan de kapitalisten.

De Amerikaanse Secretaris van de Schatkist heeft onlangs verklaard dat hij aan het Congres zou voorstellen dat de Verenigde Staten een bijdrage van \$ 35 mln zouden leveren in een op te richten Financiële Vennootschap met een kapitaal van \$ 100 mln. Deze zou haar werking nog kunnen uitbreiden door het uitschrijven van obligatoire leningen.

Een Internationale Overeenkomst over de basisproducten?

Ten slotte zou de bijstand aan de minder ontwikkelde gebieden snel vorderen indien men er in slaagde het probleem der basisproducten op te lossen, m.a.w. dit van de prijschommelingen van deze waren, die het bijzonderste zo niet het enige ruilmiddel zijn waarover deze landen beschikken.

In de schoot van de Economische en Sociale Raad van de O.V.V. werd met het oog hierop een „Commissie van de buitenlandse handel in basisproducten” opgericht, waarin België eveneens zal zijn vertegenwoordigd. Hoewel sommige particuliere belangen hiermede in het gedrang zullen komen, spreekt het vanzelf dat de welstand — als gevolg van de betaling van lonende prijzen aan de verbouwers van rubber, katoen, jute enz. en aan de producenten van tin, kobalt en andere metalen — het beste voorbehoedmiddel is tegen verdere uitbreiding van het communisme dat niet nalaat de niet-ontwikkelde landen een verbetering van hun lot voor te spiegelen.

Wat te denken over die verschillende ontwerpen?

De sinds het einde van de tweede wereldoorlog opgedane ervaring geeft aanleiding tot enkele bevindingen, waarvan men de bijzonderste als volgt kan samenvatten:

1. Men staat verrast over de verhouding tussen de omvang van de te lenigen nood en de middelen waarover men beschikt. Hieruit blijkt ten overvloede dat de bijstand aan de minder ontwikkelde gebieden een taak van lange duur is en dat alle hulpbronnen dienen aangewend, zo openbare als private.

2. Tot hiertoe hebben de kapitaalinvloerende landen gemeend in ruime mate de private investeringen over het hoofd te mogen zien en er de voorkeur aan gegeven beroep te doen op staatsleningen of op de tussenkomst van internationale credietorganisaties of liever nog, op schenkingen en giften. Wil men dat de inspanning de beste vruchten afwerpt, dan moet eveneens het verkeer van het private kapitaal van de crediteurlanden uit naar de financieel zwakkere worden hersteld. De geldschieters dienen echter billijk behandeld te worden en de aanvaarding dringt zich op van internationale voorschriften betreffende buitenlandse beleggingen, zoals reeds in 1949 voorgesteld door de Internationale Kamer van Koophandel.

3. Hoewel alle gebieden, waarvan de levensstandaard merkbaar beneden die van de Verenigde Staten, Canada en de meeste Westeuropese landen blijft, als minder ontwikkeld dienen te worden beschouwd, moet men een onderscheid maken tussen de overbevolkte gebieden van Azië en het Midden-Oosten en de onderbevolkte van Centraal- en Zuid-Amerika en tropisch Afrika. In de eerste moet voor alles de landbouw worden bevorderd, terwijl in het andere geval de economische infrastructuur het eerst aan de beurt komt, waardoor bezuiniging op arbeidskrachten in de hand wordt gewerkt.

Hoe de werklust en het verantwoordelijkheidsgevoel aanwakkeren?

Aangezien de meeste minder ontwikkelde landen niet

bij machte zijn dadelijk de hulp te vergoeden die te hunner beschikking wordt gesteld, verloopt er noodgedwongen een tijdspanne gedurende welke gratis bijstand moet worden verleend, o.a. in zake voeding, geneeskundige zorgen enz. Opdat deze landen het karakter van openbare onderstand, die deze hulp kenmerkt, niet te zeer zouden aanvoelen, werd door de heer Scheyven de elegante formule uitgedacht van een Speciaal Fonds op paritaire basis. In feite zullen sommige landen gelden in het Fonds storten, andere er bijna uitsluitend uit putten. Nochtans is het zeer verstandig aan de bijstand een internationaal karakter te geven, ten einde elke discriminatie uit godsdienstige, politieke of raciale overwegingen te weren en gebeurlijk een sociaal-economisch niet gerechtvaardigde vraag te kunnen verwerpen.

Het is echter wenselijk dat de kosten van de technische en andere hulp minstens gedeeltelijk worden gedragen door de begunstigde. Deze zal er dan een zuiniger en doelmatiger gebruik van maken en zijn nationale trots zal minder worden gekrenkt. Ook bij de geldschieter of zelfs bij een paritair organisme zal deze handelwijze méer vertrouwen inboezemen.

Daarom zouden wij voorstellen dat voor de hulp die zij putten uit een tot stand te komen Speciaal Hulpfonds de begunstigde landen een klein gedeelte zouden storten in goud of harde munt, waaronder men zou kunnen verstaan de munten van de zgn. industriële landen. Deze storting, die als waarborg zou dienen voor de in het raam van het Fonds te voeren actie, kan bijv. berekend worden naar verhouding van het nationale inkomen per hoofd vergeleken met dit van de Verenigde Staten. Bij de eerste hulpverlening zou deze gedeeltelijke betaling gebeurlijk kunnen afgehouden worden zo het begunstigde land in de materiële onmogelijkheid verkeert harde munt of deviezen te storten. Verdere bijstand zou evenwel uitgesloten blijven zolang de eerste bijdrage tot het Fonds niet is aangezuiverd.

Later, wanneer de levensvoorwaarden van de bevolking verbeterd zijn, de gezondheid bevorderd, wegen aangelegd en drijfkracht geïnstalleerd, kan men overschakelen naar een stelsel van „trade, not aid”, gesteund door leningen in het raam van de Financiële Vennootschap, wat uiteindelijk de gezondste grondslag vormt voor economische betrekkingen tussen staten onderling.

De bestaande internationale lichamen zouden zich dan, naar onze mening, kunnen akkoord verklaren over een ruim opgevat ruilprogramma.

Aan de essentiële goederen en grondstoffen voortbrengende landen zou een lonende prijs toegezegd moeten worden op basis van het wereldniveau, te bepalen door de Internationale Overeenkomst over de basisproducten. In de tijd zou de overeenkomst gelden voor een productiecyclus, t.t.z. de tijd nodig voor het in exploitatie brengen van een koffie- of heveaplantage, een koper of tinmijn. In afkorting op toekomstige oogsten of winningen, zouden de industriële landen machines en de nodige toestellen leveren voor de verbouwing en de opslag van de producten.

Om het gestelde doel ten volle te bereiken, zou dergelijke overeenkomst moeten worden gesloten onder landengroepen, bijv. enerzijds de landen van de Europese Organisatie voor Europese Samenwerking of de groep van de landen verenigd in de Europese Gemeenschap voor Kolen en Staal en anderzijds de Zuid-Oost Aziatische Staten, India, Pakistan, Indonesië, Ceylon, Birma en de Philippijnen. Zulke spreiding zou de ruilmogelijkheden vermenigvuldigen.

Hoewel in den beginne hoofdzakelijk uitrustingsgoederen zouden worden geruild tegen ertsen en producten van de landbouw en van de industriële teelten, zou ook op dit gebied het akkoord niet beperkend mogen zijn. Naarmate de industrialisatie der niet-ontwikkelde landen vordert, neemt eveneens de diversificatie van hun productie toe en zullen zij anderzijds verbruiksgoederen kunnen aankopen ten gevolge van de verhoogde levensstandaard. De regeling zou slechts een gedeelte der behoeften van de ontwikkelde landen dekken, bijv. de helft van het gemiddeld verbruik van 1949 tot 1953.

De planning, die een statistische controle noodzakelijk maakt, zou kunnen worden toevertrouwd aan de Internationale Financiële Vereniging. Verder zou elk der bestaande landen het akkoord kunnen opnemen in de betrekkinge of af te sluiten handelsovereenkomsten.

Antwerpen.

Og. H. BOURDEAUD'HUY.

AANTEKENING

De buitenlandse handel van Mexico

Mexico behoort tot de belangrijkste Latijnsamerikaanse handelslanden. In 1953 bedroeg de export naar waarde \$ 561 mln, waarmede de zesde plaats werd ingenomen na Argentinië, Brazilië, Venezuela, Cuba en Columbia. In de periode 1950 tot en met 1954 nam Mexico gemiddeld 10,5 pCt van de totale Latijnsamerikaanse importen voor zijn rekening. Op grond van officiële gegevens van de Verenigde Naties en van de Bank of Mexico is onderstaande tabel samengesteld door de „Banco Nacional de Comercio Exterior, S.A.” en gepubliceerd in de Februari-editie van het door deze bank uitgegeven blad „Comercio Exterior”.

De buitenlandse handel van Latijns-Amerika en van Mexico, 1950-1954

(in mln dollars)

Jaar	Export f.o.b.			Import c.i.f.		
	Latijns-Amerika	Mexico	in pCt van totaal	Latijns-Amerika	Mexico	in pCt van totaal
1950	6.504	502	7,7	6.020	509	8,5
1951	7.596	627	8,3	7.442	783	10,5
1952	7.107	593	8,3	7.598	739	9,7
1953	7.591	561	7,4	6.484	811	12,5
Jan./Nov. 1954 a)	6.875	522	7,6	6.415	716	11,1

a) Voorlopige cijfers.

Aan de hand van deze cijfers wordt in genoemde publicatie de conclusie getrokken dat Mexico, dank zij de veranderingen op economisch gebied welke zich in de periode na 1940 hebben voltrokken, een belangrijke rol speelt op de buitenlandse markt. De voortgaande industrialisatie heeft hier toe bijgedragen en het land in staat gesteld het exportpakket telkens met nieuwe goederen uit te breiden. Aan de uitvoer van ruwe grondstoffen en landbouwproducten — in vooroorlogse jaren 97 pCt van de totale uitvoer — kon daardoor de export van investerings- en consumptiegoederen worden toegevoegd. De beide laatste categorieën vormden in 1953 reeds 10,6 pCt en in 1954 13,5 pCt van de gehele export.

De industrialisatie leidde ook tot een wijziging in de samenstelling van de import. Vóór de oorlog importeerde Mexico voornamelijk voedingsmiddelen en consumptiegoederen, maar in 1953 was het aandeel daarvan gedaald tot 21,2 pCt en in 1954 zelfs tot 12,5 pCt. Daartegenover

staat de sterke stijging van de import van investeringsgoederen (1953 44,2 pCt en in 1954 47,8 pCt) en grondstoffen voor de industrie. Nieuwe machines, machineonderdelen en vervoersmiddelen — uitgezonderd auto's voor privégebruik — vormden samen ongeveer 25 pCt van de totale import van 1953; dit percentage steeg in 1954 zelfs tot 30.

De buitenlandse handel van Mexico naar samenstelling in 1953 en 1954

	Import				Export			
	1953		1954		1953		1954	
	Waarde in mln pesos	in pCt van totaal	Waarde in mln pesos	in pCt van totaal	Waarde in mln pesos	in pCt van totaal	Waarde in mln pesos	in pCt van totaal
Voedingsmiddelen	731	10,4	413	4,6	1.183	22,1	1.426	19,8
Duurz. cons.-goederen	756	10,8	707	7,9	138	2,5	206	2,8
Investeringsgoederen	3.100	44,2	4.254	47,8	420	7,8	747	10,2
Industr. grondstoffen	1.127	16,0	1.759	19,8	2.706	50,6	3.718	50,7
Andere goederen	1.302	18,6	1.773	19,9	907	17,0	1.214	16,6
Totaal	7.016	100,0	8.906	100,0	5.354	100,0	7.311	100,0

a) Waaronder goud en zilver voor een waarde van 498,6 mln pesos.

b) Id. van 530,4 mln pesos.

Onder de afnemers van Mexicaanse producten nemen de Verenigde Staten verreweg de eerste plaats in. Tegelijkertijd betreft Mexico vandaar het grootste gedeelte van zijn importen. De Verenigde Staten importeren voornamelijk grondstoffen uit Mexico, in ruil voor de investeringsgoederen die nodig zijn voor de Mexicaanse industrialisatie. Ook Europa is een belangrijk afzetgebied voor Mexicaanse producten en tevens leverancier van 17 pCt der importgoederen.

De buitenlandse handel van Mexico verdeeld naar de voornaamste handelspartners

(in mln pesos)

Landen	1953		1954	
	Import	Export	Import	Export
Amerika (Noord en Zuid)	5.554	3.748	6.819	5.035
w.v. Verenigde Staten	5.386	3.495	6.543	4.667
Canada	121	53	212	63
Europa	927	541	1.231	946
w.v. Duitsland	232	94	302	206
Engeland	167	166	170	436
Nederland	55	67	72	92
België	37	83	50	63
Totaal	7.015	5.354	8.906	7.311

In het Verre Oosten is vooral Japan van betekenis als afnemer van katoen. De handel met Zuid- en Middenamerikaanse landen is tamelijk gering als gevolg van het overeenkomstige karakter van de economische structuur. De handel met Canada neemt langzaam, maar regelmatig, toe.

MEDEDELINGEN VOOR ECONOMISTEN

Zestig-jarig jubileum Nederlands Instituut van Accountants

Op 1 Januari jl. was het 60 jaar geleden, dat het Nederlands Instituut van Accountants werd opgericht. De herdenking hiervan zal op 20 en 21 Mei a.s. in het Kurhaus te Scheveningen plaatsvinden.

Nadat op 20 Mei des ochtends een begroetingssamenkomst zal zijn gehouden, vindt des namiddags de jubileumzitting plaats. De heer J. Kraayenhof, lid N.I.v.A., te Amsterdam zal in deze bijeenkomst een rede houden over het onderwerp: Het accountantsberoep in Nederland

na 60 jaren. Na afloop van deze zitting recipieert het Bestuur.

Des avonds vindt in de Kurzaal een jubileumconcert plaats voor leden, assistenten en genodigden, te geven door het Rotterdams Philharmonisch Orkest onder leiding van de dirigent Eduard Flipse.

Op 21 Mei zal de heer Dr H. M. Hirschfeld refereren, terwijl die dag des avonds een diner de jubileumviering zal besluiten.

Het N.I.v.A. verwacht voor deze herdenking grote belangstelling, ook van de zijde van het accountantsberoep in het buitenland. Reeds hebben de voornaamste buitenlandse accountantsverenigingen de uitnodiging zich te doen vertegenwoordigen aanvaard.

GELD- EN KAPITAALMARKT

De geldmarkt.

Het slotbedrijf van de Maartse geldmarktkrapte, die zowel door De Nederlandsche Bank was veroorzaakt (door de verhoging van het minimumkaspercentage) als door haar werd opgeheven (door het in disconto nemen van kort papier à $1\frac{1}{4}$ pCt), werd onthuld door de weekstaat van 21 Maart, die een toeneming van de schatkistpapierportefeuille van genemde instelling met f 29 mln tot f 501 mln te zien gaf.

De verruiming, die in het midden van de maand was ingetreden, hield gedurende de tweede helft van Maart aan. Het feit, dat vele banken een groter kassaldo hadden, dan gemiddeld over de periode 22 Maart-21 April vereist is, speelde hierbij een belangrijke rol. De callgeldnotering werd met ingang van 22 Maart verlaagd tot het minimum van $\frac{1}{2}$ pCt en bleef daarop ook bij het passeren van de ultimo gehandhaafd. Voor kort papier — waarvan buiten de Centrale Bank dank zij de grote opruiming van de eerste weken van Maart nog maar weinig meer aanwezig is — bedroeg het marktdisconto ca 1 pCt.

De kapitaalmarkt.

Wallstreet kwam na de recente aanzienlijke koersbewegingen de afgelopen week enigszins tot rust. Het koersgemiddelde Dow Jones Industrials noteerde op 18 Maart, 25 Maart en 1 April resp. 404,8, 414,8 en 413,8. De verwachting schijnt veld te winnen, dat het met het onderzoek van de onder voorzitterschap van de (democratische) senator Fulbright staande Senaatscommissie qua praktische consequenties toch nog met een sisser zal aflopen, gezien de kennelijke ongenegenheid der (republikeinse) autoriteiten met olifantsbenen in de Amerikaanse conjunctuur-porceleinkast rond te gaan.

Ook op de Amsterdamse aandelenmarkt heerste de laatste weken een weinig emotionele stemming; speciaal de belangstelling voor de grote internationale fondsen scheen enigermate te zijn getaand. Het dividend van de A.K.U. ad 12 pCt in contanten + 3 pCt als (belastingvrije) agiobonus vermocht geen stormen van enthousiasme te ontketenen. De koers van aandelen Philips onderging geen zichtbare invloed van de aanzienlijke winststijging bij dit concern van 1953 op 1954 en de aankondiging van een dividend van 14 pCt over het in Juni 1954 door bijstempeling met $\frac{1}{3}$ verhoogde aandelenkapitaal. Voor Unilever bracht het bericht dat voorlopig geen beursnotering in New York te verwachten is, een lichte teleurstelling.

Op de obligatiemarkt had de emissie van f 100 mln $3\frac{3}{4}$ pCt obligaties België een zodanig succes, dat van een overtekening als de laatste 20 jaar hier te lande niet was voorgekomen werd gesproken. De toewijzing zal dan ook „uiterst gering” zijn.

Hoe weinig er nog sprake is van een werkelijke liberalisatie van het Nederlandse kapitaalverkeer met het buitenland, bleek uit een officieel communiqué over buitenlandse obligatie-emissies op de Nederlandse kapitaalmarkt. Vergunningen hiervoor zullen door De Nederlandsche Bank slechts worden verleend, als aan een combinatie van voorwaarden is voldaan, nl. 1e. alleen voor openbare emissies; 2e geen voorfinanciering; 3e de regelmatige voorziening in de binnenlandse kapitaalbehoefte moet zijn gewaarborgd; 4e uit deviezenoogpunt mogen er geen bezwaren zijn. Bovendien wordt de vergunning slechts incidenteel gegeven (voor Belgische emissies'geldt t.a.v. enkele details een iets grotere vrijheid). Waarschijnlijk teneinde diegenen voor een illusie te sparen, die mochten menen, dat de Nederlandse deviezenpositie thans gunstiger is dan ooit en dat de Nederlandse beleggers — zowel de particulieren als de institutionele, zowel in de wel als de niet risicodragende sfeer — bijna geen raad meer weten hoe voor hun beschikbare middelen belegging te vinden, wordt in het communiqué bij voorbaat aangekondigd, dat „verwacht moet worden, dat vergunningen slechts op beperkte schaal zullen kunnen worden verleend”.

Aand. indexcijfers	25 Maart 1955	1 April 1955
Algemeen	239,2	241,1
Industrie	342,0	343,5
Petroleum	331,9	329,5
Scheepvaart	234,0	233,6
Banken	190,2	188,1
Indon. aand.	74,0	77,1
Aandelen		
Kon. Petroleum	603	599 $\frac{1}{2}$
Unilever	393	392
Philips	367 $\frac{1}{4}$	365 $\frac{3}{4}$
A.K.U.	306 $\frac{3}{4}$	302
Kon. N. Hoogovens	288	288 $\frac{1}{2}$
Van Gelder Zn	270	279
H.A.L.	188	188 $\frac{1}{2}$
Amsterd. Rubber	112 $\frac{1}{4}$	117 $\frac{1}{2}$
H.V.A.	146 $\frac{1}{4}$	150 $\frac{1}{4}$
Staatsfondsen		
2 $\frac{1}{2}$ pCt N.W.S.	78	77 $\frac{5}{8}$
3-3 $\frac{1}{2}$ pCt 1947	100 $\frac{9}{16}$	100 $\frac{3}{8}$
3 pCt Grootboek 1946	100 $\frac{3}{16}$	100 $\frac{1}{16}$
3 pCt Dollarlening	97 $\frac{1}{2}$	97 $\frac{1}{2}$
Diverse obligaties		
3 $\frac{1}{2}$ pCt Gem. R'dam 1937 VI ...	102 $\frac{1}{2}$	101 $\frac{1}{2}$
3 $\frac{1}{4}$ pCt Bkv. Ned. Gem. 1954 II/III	100 $\frac{5}{8}$	100 $\frac{11}{16}$
3 $\frac{1}{2}$ pCt Philips 1948	103	103 $\frac{1}{2}$
3 $\frac{1}{4}$ pCt Westl. Hyp. Bank	100	100

J. C. BREZET

De Belgische geld- en kapitaalmarkt in Februari 1955

De algemene toestand van de geldmarkt.

Het aanbod van callgeld door de banken bleef op een betrekkelijk laag peil, doch zulks werd nog enigermate gecompenseerd door groter bedragen ter beschikking van de markt gesteld door instellingen buiten de banksector. Rond het midden van de maand normaliseerde de toestand zich echter opnieuw. Blijkbaar werd deze verruiming veroorzaakt door een tweetal bewegingen: de stijging der bankdeposito's nam in belang toe, terwijl de kredietopname haar gewone seizoending doormaakte. Ook het herdisconto bij de Centrale Bank liep terug.

De einde Februari vervalddag bracht opnieuw meer spanning op de geldmarkt, doch de markt herwon spoedig meer breedte.

Verloop van de kredietverlening

	Portefeuille handelspapier Nationale Bank A.	Herdisconto door de private banken B.	Kredieten ver- leend aan de economie door de private banken C.
(in mln fr.)			
31-12-1948	5.170	4.168	23.117
31-12-1949	4.006	3.339	24.506
31-12-1950	10.930	8.543	27.739
31-12-1951	8.890	7.526	33.364
31-12-1952	9.152	7.902	36.546
31-12-1953	8.320	8.025	37.320
30-6-1954	7.585	7.699	38.109
30-11-1954	7.284	7.693	39.094
31-12-1954	9.512	9.126	39.210
24-2-1955	5.575	—	—

Voor de becijfering van het volume der uitstaande kredieten door de banken toegestaan, dient het herdisconto door de private banken bij de Nationale Bank en de parastatale instellingen (kolom B) te worden gevoegd bij het bedrag der in hun balans figurerende uitstaande kredieten (kolom C). Kolom B geeft in feite de bedragen aan die de banken omwille van een tekort aan werkmiddelen uit hun eigen wisselportefeuille hebben gelicht ter herdiscontering bij de Nationale Bank, het Herdiscontering- en Waarborginstituut en de Nationale Maatschappij voor Krediet aan de Nijverheid. De cijfers van dit herdisconto corresponderen niet met deze van kolom A, die de portefeuille handelspapier weergeeft van de Nationale Bank. Deze laatste herdiscontering inderdaad niet alleen voor de private banken, doch ook voor het Herdiscontering- en Waarborginstituut, dat hiertoe zijn toevlucht neemt bij ontoereikend aanbod van call op de geldmarkt. Hierbij zij opgemerkt, dat wij voor kolom A de cijfers ontleend hebben aan de jaarverslagen van de Nationale Bank (behalve het laatste), en dat zij dus werkelijk slaan op de opgegeven data. De totale kredietverlening aan de economie door de private banken is, blijkens bovenstaande cijfers opgelopen van 27,8 mrd fr., einde 1949, vooravond van de Korea boom, tot 48,3 mrd fr. einde 1954, hetzij een toename van 20,5 mrd fr.

Aangaande de officiële kredietpolitiek, dient te worden aangestipt dat volgens een communiqué van het Ministerie van Financiën, spoedig wat meer uniformiteit zal gebracht worden in de rentevoeten door parastatale instellingen toegepast voor deposito's en kasbons. Zo werd medegedeeld dat:

- 1) bij de Spaarkas en het Gemeentekrediet de rente van zichtrekeningen verlaagd wordt tot 1 pCt (vroeger 1,25 pCt) en deze voor 3 maand rekeningen tot 2,5 pCt (vroeger 3 pCt). In feite heeft deze maatregel een zeer geringe draagkracht, daar het hier alleen gaat om deposito's van publieke instellingen. Op de gewone spaarrekeningen van de particulieren blijft de Spaarkas 3 pCt vergoeden tot op een maximum kapitaal van 100.000 fr.;
- 2) voor de kasbons op meer dan 1 jaar uitgegeven door de N.M.K.N., de Nationale Kas voor Beroepskrediet, het Centraal Bureau voor Hypothecair Krediet en het Nationaal Instituut voor Landbouwkrediet zal de rente gemiddeld met $\frac{1}{8}$ pCt worden verlaagd.

De toestand van de banken.

De retrospectieve tabel geeft een duidelijk inzicht in de ontwikkeling van de kredietverlening van de banken

tijdens de laatste jaren. Ook hier dient te worden genoemd dat de herdisconteerde wissels uit de balanscijfers zijn verwijderd. Verder dient te worden aangestipt dat

Enkele cijfers uit de globale bankstaten (in mln fr.)

	31/12 1948	31/12 1949	31/12 1950	31/12 1951	31/12 1952	31/12 1953	31/12 1954
Actief							
Krediet aan de private economie	23.117	24.506	27.739	33.364	36.546	37.320	39.210
a. handelsswissels	5.962	7.450	6.845	9.498	11.483	11.880	11.742
b. prolongaties en voorschotten	681	703	764	773	1.180	1.512	1.447
c. kascredieten	12.491	12.328	13.996	14.958	14.749	15.792	17.108
d. accepten	3.983	4.025	6.134	8.135	9.134	8.136	8.913
Krediet aan de Overheid	33.589	34.205	34.856	38.951	38.408	43.753	46.488
Passief							
Bankiers	4.122	4.327	5.138	8.482	6.999	7.373	6.728
Deposito's a) totaal	51.751	52.678	53.771	58.804	64.251	67.431	72.339
op zicht	45.487	47.347	47.693	53.143	57.510	58.967	61.870
op termijn	3.999	5.331	5.878	5.661	6.741	8.464	10.469
Kasbons	31	132	272	557	955	1.921	2.894
Totaal vreemde werkmiddelen	55.904	57.137	58.981	67.843	72.205	76.725	81.961
Totaal eigen middelen	4.481	4.781	5.064	5.629	5.770	6.095	6.705

a) In 1948 omvatten de deposito's nog 2.265 mln fr. tijdelijk onbeschikbare gelden, die in deze statistiek niet werden opgenomen.

onder zichtdeposito's einde 1954 voor 9.558 mln fr. tegoeden ingeschreven op bankboekjes begrepen zijn. Over deze tegoeden kan principieel slechts beschikt worden naar rato van 5.000 fr. op zicht per periode van 14 dagen, en van 50.000 fr. per veertien dagen mits vooropzeg van een halve maand.

De obligatiemarkt.

Ook tijdens de maand Februari bleef de obligatiemarkt vast. Vermoedelijk heeft het geringere aanbod van de aandelenmarkt bepaalde beleggers aangezet tot plaatsingen in kortlopend vastrentend papier. Verder is de markt blijkbaar niet gewoon aan zulk een lange rustperiode zonder nieuwe overheidslening. Daar de Staat ondertussen een lening heeft kunnen plaatsen in Nederland, zal voorlopig alleen de spoorwegmaatschappij met een relatief kleine lening (950 mln fr.) op de markt komen. Blijkbaar is dit een proefneming om uit te maken hoe het onderschrijvend publiek zal reageren op een 4 pCt type op 20 jaar, uitgegeven à 95½ pCt. De netto opbrengst van deze lening zal ca 4½ pCt bedragen.

Rentestand op de obligatiemarkt a).

(in pCt per einde maand)

	gemiddelde looptijd	Aug. 1948	Juni 1950	Juni 1951	Dec. 1954	Jan. 1955	Febr. 1955
Staatsrenten	langlopende	4,77	4,38	4,68	4,24	4,21	4,19
Staatsfondsen	7 à 8 jaar	4,83	4,63	5,24	4,49	4,47	4,42
Kasbons steden	5 à 6 jaar	5,07	4,49	5,37	4,81	4,82	4,78
Kasbons parastatale instellingen	ca 9 jaar	—	—	5,41	4,66	4,64	4,54
Private instellingen	10 à 12 jaar	6,06	5,43	6,08	4,95	4,77	4,56

a) Reële rendementen — rekening gehouden met agio en disagio tegenover terugbetalingsprijs.

Bron: Kredietbank.

De aandelenmarkt.

Het volume der transacties is gedurende de eerste twee weken van Februari nog verder ingekrompen. Tegen het einde van de maand kon echter een nieuwe opflakking worden vastgesteld. Over gans de maand stegen de koersen gemiddeld met 0,8 pCt tegen een hausse van 2,5 pCt in Januari.

Indices (1936/38 = 100)

	31/1/1955	28/2/1955	Beweging in pCt
Banken	281,0	286,2	+ 1,9
Portefeuille	255,4	264,3	+ 3,5
Trusts	180,7	184,0	+ 1,8
Gas en electriciteit	267,0	271,4	+ 1,6
Metaalnijverheid	258,7	258,1	- 0,2
Scheikundige producten	198,3	205,8	+ 3,8
Steenkolenmijnen	217,0	218,7	+ 0,8
Spiegelglas	115,4	111,6	- 3,3
Glasblazerijen	166,9	156,7	- 6,1
Bouwnijverheid	251,2	257,5	+ 2,5
Textiel	166,9	160,1	- 4,1
Koloniale	615,5	625,5	+ 1,6
Voeding	131,1	139,9	+ 6,7
Verscheidene	288,6	293,3	+ 1,6
Brouwerijen	69,1	68,7	- 0,6
Papierenijverheid	502,1	527,6	+ 5,1
Warenhuizen	452,3	461,6	+ 2,1
Algemeen	275,5	277,7	+ 0,8

Bron: Kredietbank.

In gevolge de lichte koersstijging en het wegvallen of verminderen van het dividend van enkele der 75 aandelen, viel het gemiddeld netto rendement einde Februari op 3,04 pCt, hetzij een nieuw laagtepunt voor de beurs van Brussel.

Kortenberg.

Dr L. DELMOTTE.

STATISTIEKEN

DE NEDERLANDSCHE BANK

(Voornaamste posten in duizenden guldens)

Data	Munt en muntmateriaal	Vorderingen en geldswaardige papieren, luidende in buitenlandse geldsoorten	Buitenlandse betaal-middelen	Vorderingen in guldens, voortvloeiende uit betalings-accorden	Voorschotten in rekening courant
28 Febr. 1955	3.031.098	1.576.311	1.740	200.278	51.152
7 Maart 1955	3.031.143	1.585.246	1.634	191.975	40.659
14 Maart 1955	3.031.117	1.559.661	1.572	218.640	33.695
21 Maart 1955	3.038.604	1.557.756	1.482	229.347	27.359
28 Maart 1955	3.039.296	1.587.561	1.392	206.556	27.808
4 April 1955	3.039.284	1.569.605	1.261	213.913	29.063

Data	Bankbiljetten in omloop	Saldi in rekening courant				
		Totaal	's Rijks Schatkist	's Rijks Schatkist bijzondere rekening	Saldi voort-vloeiende uit betalings-accorden	Andere saldi van niet-inge-zetenen
28. Febr. 1955	3.583.083	1.801.741	616.103	652.834	48.088	21.963
7 Maart 1955	3.522.721	1.853.946	614.179	652.834	51.700	22.962
14 Maart 1955	3.470.670	1.990.041	616.044	652.834	38.855	22.542
21 Maart 1955	3.442.433	2.060.063	640.639	652.834	42.401	22.486
28 Maart 1955	3.527.423	2.800.955	582.502	652.834	94.035	23.127
4 April 1955	3.598.930	1.929.697	603.495	652.834	96.383	23.213

BANK INDONESIA

(Voornaamste posten in duizenden rupiah's)

Data	Munt, muntmat., goud en saldi aan conv. valuta en vorderingen in goud op de Regering.	Vorderingen in vreemd courant betaalbaar	Devisiefonds valutarekening	Disconto's en voorschotten op onderpand betaalbaar in eigen courant	Voorschotten aan de Regering v. d. Rep. Indon.
16 Febr. 1955	1.055.243	351.488	1.589.749	453.059	4.657.607
23 Febr. 1955	1.055.243	339.679	1.583.066	393.283	4.719.572
2 Maart 1955	1.055.248	331.346	1.594.687	377.820	4.828.530
9 Maart 1955	1.055.244	319.727	1.655.522	384.313	4.938.624
16 Maart 1955	1.055.244	348.879	1.717.442	391.684	4.936.569
23 Maart 1955	952.644	339.264	1.775.014	356.731	4.936.123

Data	Bankbiljetten in omloop	Devisiefonds buitenlandse passiva	Rekening courant saldi v/d Reg. v/d Rep. Indon.		Van anderen
			Bijzondere rekening inzake de E.C.A. hulp		
16 Febr. 1955	7.471.115	1.693.455	494.868		1.979.658
23 Febr. 1955	7.464.097	1.696.488	494.868		1.950.654
2 Maart 1955	7.399.636	1.681.993	494.868		2.128.026
9 Maart 1955	7.449.152	1.671.586	494.868		2.228.156
16 Maart 1955	7.513.015	1.761.890	494.868		2.158.159
23 Maart 1955	7.495.169	1.708.902	494.868		2.156.999

NATIONALE BANK VAN BELGIË

(Voornaamste posten in miljoenen francs)

Data	Goudvoorraad	Tegode op het buitenland	Vorderingen op het buitenland i.v.m. betalings-accorden	Handspapier op België en overheidseffecten	Voorschotten overheidsfondsen
17 Febr. 1955	39.580	4.453	9.707	13.953	203
24 Febr. 1955	39.834	4.034	9.832	14.293	240
3 Maart 1955	40.251	3.505	10.275	15.123	475
10 Maart 1955	41.118	2.498	10.396	14.890	257
17 Maart 1955	41.203	2.750	10.005	13.636	202
24 Maart 1955	41.203	2.756	10.121	13.862	202

Data	Deel- en pasmunt	Bankbiljetten in omloop	Rekening-courant saldi			Verbindtissen t.o. het buitenland i.v.m. betalingsaccorden		
			Schatkist	Banken in het buitenland	Diverse rekeningen courant	E.B.U.-landen	Andere	
17 Febr. 1955	685	100.851	4	96	910	1.884	82	477
24 Febr. 1955	696	101.265	3	96	899	1.742	85	464
3 Maart 1955	683	103.385	5	96	165	1.190	79	1.223
10 Maart 1955	713	102.795	5	96	168	1.445	70	1.162
17 Maart 1955	747	101.981	3	96	173	1.279	76	944
24 Maart 1955	765	101.893	2	96	184	1.723	79	737

Bij het Centraal Bureau voor de Statistiek te 's-Gravenhage kan worden geplaatst op de afdeling Landbouw- en voedselvoorzienings-statistiek een

LANDBOUWKUNDIG INGENIEUR of
ECON. DRS. of
SOCIAAL GEOGRAAF

met zin voor wetenschappelijk en statistisch researchwerk op economisch-agrarisch gebied. **Bezoldiging**, afhankelijk van kennis en ervaring als adjunct-referendaris (salarisgrenzen f 402,80 tot f 508,80 bruto p.m.) of als referendaris 2e klasse (salarisgrenzen f 482,30 tot f 672,04). Soll. met vermelding van levensloop, opleiding, ervaring enz. onder motto Vd/Lan 51 (in linker bovenhoek env. en brief) aan de Centrale Personeelsdienst, Bezuidenhout 15, Den Haag.

Bij het Provinciaal Electriciteitsbedrijf van Groningen te Groningen komt de functie van

ADMINISTRATEUR,
hoofd van de administratie

vacant.

Gegadigden voor deze functie, die de leeftijd van 35 jaar bereikt moeten hebben, gelieven hun met de hand geschreven aanbiedingen binnen 14 dagen tot de directie van het bedrijf te richten.

De aanbiedingen dienen volledige gegevens te bevatten omtrent opleiding, practijk, leeftijd, gezinsverhoudingen en tegenwoordige functie.

De voorkeur genieten zij, die bekend zijn met de zaken betreffende een electriciteits-productie en -distributie-bedrijf.

(Vervolg vacatures op blz. 287)

JONGE ACADEMICI

indien U zich tot den exportboekhandel voelt aange- trokken en Uw aanleg zoudt willen ontplooiën in een werkkring te Amsterdam, welke tot een zelfstandige functie zou kunnen leiden, wilt U zich dan met ons in verbinding stellen. Br. onder no. E.S.B. 14-1, Bureau van dit Blad, Postbus 42, Schiedam.

Grote Levensverzekering-Maatschappij in het Westen van het land vraagt

CHEF van de afdeling organisatie

Deze afdeling heeft tot taak de leiding van de Buitendienst op organisatorisch en administratief gebied terzijde te staan.

Vereisten:

Leeftijd 30 tot 40 jaar;
tenminste einddiploma H.B.S. of Gymnasium;
organisatorische aanleg en commercieel inzicht;
goed stylist.

Gegadigden, die aan bovenstaande eisen voldoen en die uit hoofde van hun vorige werkkring kunnen aantonen, dat zij in ruime mate over zakelijk initiatief beschikken, wordt verzocht een met de hand geschreven sollicitatie- brief onder bijvoeging van een recente pasfoto in te zenden onder no. E.S.B. 14-2, Bureau van dit blad, Postbus 42, Schiedam.

Alle sollicitaties zullen vertrouwelijk worden behandeld. Eigen personeel is ingelicht.

Voor onze afdeling statistiek zoeken wij een

EERSTE ASSISTENT

Verlangd wordt een jongeman,

- in het bezit van de diploma's A.B. en C van de Stichting voor Statistiek of daarmee gelijkwaardige kennis;
- in staat zelfstandig goed „leesbare” rap- porten samen te stellen;
- in staat aan personeel leiding te geven;
- bekendheid met verzekeringswiskunde strekt tot aanbeveling.

Belangstellenden verzoeken wij eigenhandig geschreven volledige inlichtingen te verstrek- ken omtrent leeftijd, opleiding, levensloop, aan onze personeelschef, Westzijde 30 te Zaandam.

ALBERT HEIJN

HANNOVER

DUITSE INDUSTRIELE JAARBEURS

TECHNISCHE EN ALGEMENE BEURS

24 APRIL TOT EN MET 3 MEI

Technische Beurs

Machines, apparaten en technische uitrustingen.

Algemene Beurs

Gebruiks- en verbruiksartikelen.

Toegangskarten (ook dagkaarten) en nadere inlichtingen:

Nederlandse Kamer van Koop- handel voor Duitsland

Jan van Nassastraat 3, 's-Gravenhage. Telefoon 777872 (3 lijnen)

Bij bestelling van een of meer Messeausweise wordt zo lang de voorraad strekt gratis een voor- loopige catalogus verstrekt. In Nederland gekochte Messeaus- weise geven 25% korting op de treinkosten op het Duitse traject.

Remington Rand n.v.,

vraagt

ambitieuze jongeman

die onder toezicht van een der verkoopleiders speciaal belast zal worden met marktanalytisch en statistisch werk.

Ervaring op dit gebied noodzakelijk.

Geboden wordt afwisselende werkkring met ruime gelegenheid tot ontplooiing van eigen initiatief.

Schriftelijke sollicitaties aan Remington Rand N.V., afd. Personeelszaken, Postbus 740, A'dam.

EERSTE NEDERLANDSCHE

VERZEKERING MIJ OP HET LEVEN EN TEGEN
INVALIDITEIT N.V.
GEVESTIGD TE 'S-GRAVENHAGE

PENSIOENREGELINGEN

Nationale Handelsbank, N.V.

Amsterdam - Rotterdam - 's-Gravenhage

Allé Bank- en Effectenzaken

Niet alle vakbladen, tijdschriften en couranten in de gehele wereld, kan onze catalogus opnemen. Maar wel vindt men erin,

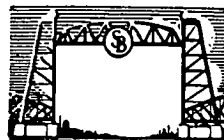
3000 titels met 150 branches

en prijsnotering bij abonnement.

Rotterdamsche Couranten Import & Kioskenonderneming
v.h. van Ditmar,

Rotterdam, Schiestraat 32-36, Tel. 111.095 (3 lijnen)

Documentaire Credieten

N.V. SLAVENBURG'S BANK

Rotterdam - Amsterdam - Den Haag - Dordrecht
Haarlem - Schiedam - Amersfoort - Maassluis
Vlaardingen - IJsselmonde - Utrecht

AGENTSCHAPPEN :

Zevenbergen - Vianen - Middelharnis/Sommelsdijk
Vrijhoeve-Capelle - Zwijndrecht

Levensverzekering-Maatschappij
N.V. Rotterdamsche
Verzekering-Societeit (R.V.S.)

gevestigd te Rotterdam
Westerstraat 3 (Centrum)

Balans op 31 December 1954

Vaste eigendommen	f 32.407.000.-
Hypotheke	„ 41.095.000.-
Effecten	„ 65.470.000.-
Leningen op schuldbekentenis	„ 104.324.000.-
Polisbeleningen	„ 12.085.000.-
Inscr. grootboeken en schuldregisters	„ 87.484.000.-
Andere beleggingen	„ 4.476.000.-
Saldi bij bankiers, giro en in kas	„ 4.221.000.-
Overige activa	„ 7.933.000.-
	<u>f 359.495.000.-</u>

Geplaatst maatschappelijk kapitaal	f 2.500.000.-
Extra reserve	„ 20.721.000.-
Premiereserve	„ 327.591.000.-
Deposito o/g	„ 1.298.000.-
Gereserveerde uitkeringen	„ 939.000.-
Gereserveerd voor belastingen	„ 1.239.000.-
Crediteuren en andere passiva	„ 5.207.000.-
	<u>f 359.495.000.-</u>